

גמרא סדורה

מסכת נדה

פרק ב' - "כָּל הַיָּד"

לימוד פרק זה מוקדש
לרפואה שלימה לנדב בן שירה קליין
לימוד פרק זה מצטרף לתפילת רבים.
אין כמו לימוד תורה
ואין כמו לימוד תורה משותף של כלל עם ישראל בדף היומי



מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!



להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

כ"ד תשרי תש"פ

מסכת נדה פרק ב' - "כָּל הַיָּד"

1. יג, א

כ"ט

מתני'

כל היד המרבה לבדוק. שבודקת תמיד שמא ראתה:
בנשים משובחת. שמתוך כך לא אתי לידי ספק טומאה ובעלה לא אתי לידי איסורא:
ובאנשים. שבודק עצמו תדיר באמתו שמא יצא ממנו קרי:
תקצץ. שמתחמם ומרגיש כשממשמש באמה ומוציא שכבת זרע לבטלה:

גמ'

הרגשה. שמודעזעין אבריו כשמתחמם ורואה קרי:
אנשים. משובחת דקתני קאי מרבה אבל אתקצץ דבאנשים אפילו חדא זימנא:
לענין זיבה. שיצא זוב ממנו ורוצה לבדוק כדי למנות ראיותיו שתיים לטומאה ושלש לקרבן. זוב דומה למי בצק של שעורים ובא מבשר המת ושכבת זרע בא מבשר החי וקשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת:
בצרוז. דבר קשה אינו מחמם:
במטלית עבה. קשה היא ואינה מחממת:
שנזדעזעו אבריו. שנעקר זרע מגופו:
אוחז באמה. שלא יצא הזרע עד שיבלע את התרומה שבפיו דתנן לקמן בפי' יוצא דופן (דף מ.). הזב ובעל קרי אין מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ:
כאילו מביא מבול. שעבירה זו היתה בידם דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל בשר ואמרו ברותחין קלקלו:
כיון דעקר עקר. ומשום חמום דהשתא לא נפיק מידי:

מתניתין

יג, א

כל היד המרבה לבדוק:
בנשים - משובחת,
ובאנשים - תקצץ.

גמרא

מאי שנא נשים, ומאי שנא אנשים?

נשים - לאו בגנות הרגשה נינהו, משובחות.
 אנשים - דבני הרגשה נינהו, תקצץ.

אי הכי,

מאי איריא מרבה? כי לא מרבה נמי!

כי קתני מרבה אנשים.

תנא:

"במה דברים אמורים: לענין שכבת זרע.
אבל לענין זוב - אף הוא משובח בנשים.
ואפילו לענין שכבת זרע - אם בא לבדוק בצרוז,
או פחרס - בודק."

ובמטלית לא?!

והתניא:

"בודק עצמו במטלית ובכל דבר שרוצה!"

כדאמר אבוי:

במטלית עבה,

הכא נמי - במטלית עבה.

והיכא איתמר דאבוי?

אהא דתנן:

"היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו איבריו,
אוחז באמתו, ובלע את התרומה" (נדה מ.).

"אוחז"?

והתניא:

"דבי אליעזר אומר:

כל האוחז באמתו ומשתין באילו מביא מבול לעולם!"

אמר אבוי:

במטלית עבה.

רבא אמר:

אפילו תימא: במטלית רכה,
 כיון דעקר עקר.

ואבוי?

חייש דלמא אתי לאוסופי.

ורבא?

לֹא חַיִּישׁ דְּלָמָּא אָתִי לְאוֹסוּפִי.

וְלֹא?

וְהִתְנִיָּא:

"הֲאֵל לָמָּה זֶה דוֹמָה?

לְנוֹתָן אֶצְבַּע בְּעֵין שְׁכָל זְמוֹן שְׁאֶצְבַּע בְּעֵין עֵין מְדַמַּעַת וְחוֹזְרֵת וּמְדַמַּעַת!"

וְרַבָּא כָּל אַחְמוּמִי וְהֵדְר אַחְמוּמִי בְּשַׁעֲתִיהָ לֹא שְׂכִיחַ.

רַש"י

לא שניח. וכי קתני למה זה דומה דתחילתו לא יצא אלא ע"י משמוש האבר שאינו נעקר יחד אלא כשהוא ממשמש יוצא מעט מעט והולך אבל היכא דיצא מהרגשה ונעקר כולו כאחד תו לא מוסיף:

2. יג, א-ב

רש"י

ניצוצות ניתזין. שאינו אוחז ואינו מטיל למרחוק: **כרות שפכה**. סריס אין מימי רגליו עושים כיפה: **איסורא**. אסור לאחוז ואפילו אי אפשר לו בענין אחר אע"פ שמוציא לעז כדקתני מוטב שיוציא לעז כו': **תקנתא**. ישתין על גבי עפר תיחוח דמשמע דאי ליכא הני יאחוז באמה: **הנחמים באלים**. שמתחממים בעצי אילנות במדורות גדולים כלומר בעלי הנאות: **באלים**. כמו (שם לה) תחת האלה: **דשף ויתיב**. שם מקום המובלע במלכות נהרדעא מפי מורי הזקן: **אחוז באמה**. שלא יפלו מים על הגג: **עשאוהו**. להא דרב יהודה: **כבולשת**. בולשת חיל שמחפשין ובוזזין כדמתרגמינן (שם לא) ויחפש ובלש:

גופא:

"רבי אליעזר אומר:
כל האוחז באמה ומשתין - כאילו מביא מבול לעולם.
אמר לו רבי אליעזר:
והלא ניצוצות נתזין על רגליו,
ונראה בברות שפכה,
ונמצא מוציא לעז על בניו שהן ממזרים!
אמר להו:
מוטב שיוציא לעז על בניו שהן ממזרים,
ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום".

תניא אידך

"אמר להו רבי אליעזר לחכמים:
אפשר יעמוד אדם במקום גבוה וישתין,
או ישתין בעפר תיחוח,
ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום".

הי אמר להו ברישא?

אילמא קמיייתא אמר להו ברישא - בתר דאמר להו איסורא, הדר אמר להו תקנתא!?

אלא, הא אמר להו ברישא,

ואמר לו ליה: אין לו מקום גבוה ועפר תיחוח - מאי?

**"אמר להו: מוטב שיוציא לעז על בניו,
ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום".**

וכל כך למה?

מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה.

דאמר רבי יוחנן:

כל המוציא שכבת זרע לבטלה - חייב מיתה.

שנאמר: **"זרע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אתו"** (בראשית לח, י).

רבי יצחק ורבי אמי אמרי:

כאילו שופך דמים.

שנאמר: **"הנחמים באלים תחת כל עץ רענן, שחטי הילדים בנחלים תחת סעפי הסלעים"** (ישעיה נז, ה).

אל תקרי **"שוחטי"** אלא 'סוחטי'.

רב אסי אמר:

כאילו עובד עבודה זרה.

כתיב הכא: **"תחת כל עץ רענן"** (ישעיה נז, ה),

וכתיב התם: **"על ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן"**²⁶ (דברים יב, ב).

רב יהודה ושמואל הוו קיימי אאיגרא דבי כנישתא ד'שף ויתיב' בנהרדעא.

אמר ליה רב יהודה לשמואל: צריך אני להשתין.

אמר ליה: שיננא אחוז באמתך והשתן לחוץ.

היכי עביד הכי?

והתניא:

"רבי אליעזר אומר:

כל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם!"

אמר אביי: עשאו כבולשת.

²⁶ אבד תאמרון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן

רש"י

דליליא. ומתיירא שמא יפול:
דרביה. שמואל:
דשכינה. שורה בבית הכנסת:
אימתא דמריה. הקב"ה ואפי'
 במקום אחר נמי שרי לדידיה:
עטרה. שפה גבוהה המקפת את
 ראש הגיד:
מעטרה ולמעלה. לצד הגוף:

דתנן:

"בולשת שוננס לעיר בשעת שלום:

חביות פתוחות - אסורות,

סתומות - מותרות.

בשעת מלחמה:

אלו ואלו - מותרות,

לפי שאין להן פנאי לנסוד" (עבודה זרה ע:).

אלמא: דכיון דבעיתי - לא אתי לנסוכי,

הכא נמי, כיון דבעיתי - לא אתי להרהורי.

והכא מאי ביעתותא איכא?

ואיבעית אימא:

ביעתותא דליליא ודאיגרא.

ואיבעית אימא:

ביעתותא דרביה.

ואי בעית אימא:

ביעתותא דשכינה.

ואיבעית אימא:

אימתא דמריה עליה,

דקרי שמואל עליה: אין זה ילוד אשה.

ואיבעית אימא:

נשוי הוה,

דאמר רב נחמן: אם היה נשוי - מותר.

ואיבעית אימא:

כי הא אורי ליה:

דתני אבא בריה דרבי בנימין בר חייא:

"אבל מסייע בביצים מלמטה".

ואיבעית אימא:

כי הא אורי ליה: דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:

גבול יש לו: מעטרה ולמטה - מותר.

מעטרה ולמעלה - אסור.

יגב

רש"י

3. יג, ב

וירע. אלמא מיקרי רע:
 וכתוב לא יגורד. לא יגור עמד
 רע:
 ביד. מוציא זרע לבטלה:

אמר רב:
 המקשה עצמו לדעת - יהא בנדיב.

ולמא: אסור?

דקמגרי יצר הרע אנפשיה.

ורבי אמי אמר:
 נקרא משומד,

שקד אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו: "עשה כד",
 ולמחר אומר לו: "עשה כד",
 ולמחר אומר לו: "לך עבוד עבודה זרה" - והולך ועובד.

איכא דאמרי:

אמר רבי אמי:

כל המביא עצמו לידי הרהור - אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא.
 כתיב הכא: "וירע בעיני ה'"²⁷ (בראשית לח, י).
 וכתוב התם: "כי לא אל תפזר רשע אתה לא יגרד רע" (תהילים ה, ה).

ואמר רבי אלעזר:

מאי דכתיב: "ידיכם דמים מלאו"²⁸ (ישעיה א, טו)?
 אלו המנאפים ביד.

תנא דבי רבי ישמעאל:

"לא תנאף"²⁹ (שמות כ, יג) - לא תהא בף ניאוף - בין ביד,
 בין ברגל.

²⁷ וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אתו

²⁸ ובפרשקם כפיכם אעלים עיני מכם גם מי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו

²⁹ לא תרצה: (ס) לא תנאף: (ס) לא תגנב: (ס) לא תענה ברעך עד שקר

4. יג, ב

רש"י

כספחת. דכתיב בגרים (ישעיהו יד) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב לשון ספחת שקשים לישראל כספחת שאין בקיאים במצות ומביאין פורענות ועוד שמא למדים ישראל ממעשיהן מפי מורי הזקן ויש אומר שכל ישראל ערבים זה בזה ולא מילתא היא שלא נתערבו בשביל הגרים דאמרין במסי' סוטה (דף לו:) נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים ותק"ן בריתות שכולן נתערבו זה בזה אלמא לא נתערבו על הגרים:

בני סקילה נינהו. ואת אמרת מעכבים את המשיח ותו לא הלא במיתה הן נידונים:

דרך אברים. היינו שכבת זרע לבטלה ואינו משכב זכור דבמשכב זכור כתיב (ויקרא כ) משכבי אשה:

דנסיבי קטנות. והוא ראוי להוליד נמצא בטל מפריה ורביה כל ימי קטנותה:

שבגוף. חדר כי גוף שם מקום המיוחד לנשמות העתידים להיות נולדים:

כי רוח. הרוחות שלפני שגזרתי להיות נולדים קודם יעטוף מעכב את הגאולה דקרא בגאולה כתיב כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף וגוי נשמות שאני עשיתי יעטוף ומסיפיה לרישיה מדריש יעטוף כמו (בראשית ל) והעטופים ללבן:

תנו רבנן:

"הגרים,**והמשחקין בתינוקות - מעבבין את המשיח".**

בשלמא "גרים" - כדרבי חלבון,

דאמר רבי חלבון:

קשין גרים לישראל כספחת.

אלא "משחקין בתינוקות" - מאי היא?

אלימא: משכב זכור - בני סקילה נינהו!

אלא דרך אברים - בני מבול נינהו!

אלא, דנסיבי קטנות,

דלאו בנות אולודי נינהו.

דאמר רבי יוסי:

אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף,

שנאמר: **"כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי"**³⁰ (ישעיה נז, טז).³⁰ מי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף מי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי

5. יג, ב

רש"י

קץ ידא. דאמרינן בסנהדרין כל המרים ידו על חבירו תקצץ דכתיב וזרוע רמה תשבר רב הונא קץ ידא אלמא תקצץ דיטא הוא:

תקצץ ידו על טבורו. קס"ד טבורו ממש והיינו דאמרי ליה והלא כריסו נבקעת כשקוצצין שם את ידו. למטה מטבורו. והכי קאמר תקצץ על שהכניסה למטה מטבורו:

והלא כריסו נבקעת. מפני הקוץ:

"בְּאֲנָשִׁים - תִּקְצָץ".

איבעיא להו:

דינא תנן,

או לטותא תנן?

דינא תנן, פי הא דרב הונא קץ ידא,

או לטותא תנן?

תא שמע:

דתניא:

"רבי טרפון אומר:

יד לאמה תקצץ ידו על טבורו.

אמרו לו: 'והלא כריסו נבקעת!

אמר להן: מוטב תבקע כריסו, ואל ירד לבאר שחת".

אי אמרת בשלמא: דינא תנן - היינו דאמרי: "והלא כריסו נבקעת".

אלא אי אמרת: לטותא תנן - מאי "כריסו נבקעת"?

אלא מאי? דינא תנן?! - לא סגי דלאו על טבורו!

אלא, הכי קאמר רבי טרפון:

כל המכניס ידו למטה מטבורו - תקצץ.

אמרו לו לרבי טרפון: ישב לו קוץ בכריסו לא יטלנו?!

אמר להן: לא.

והלא כריסו נבקעת!

אמר להן: מוטב תבקע כריסו, ואל ירד לבאר שחת.

³¹ גירסת וילנא: (ישב לו קוץ בכריסו לא יטלנו? אמר להן לא)

6. יג, ב

רש"י

מתני'
מתקנות אותן. בודקות אותו ומטבילין אותו:

גמ'
ומראות לה. שהיתה בקיאה במראה דם טמא ודם טהור:
מדברת ואינה שומעת. כבר שמעה ולמדה לדבר ואחר כן נתחרשה:
בכל מקום. להוציא מכלל בן דעת:

מתניתין

החרשת,
והשוטה,
והסומא,
ושנטרפה דעתה,
אם יש להן פקחות - מתקנות אותן,
והן אוכלות בתרומה.

גמרא

"חרשת".

איהי תבדוק לנפשה!

דתניא:

"אמר רבי:

חרשת היתה בשכונתינו,
לא דיה שבודקת לעצמה,
אלא שחברותיה רואות ומראות לה!"

התם - במדברת,

ואינה שומעת,

הכא - בשאינה מדברת,

ואינה שומעת.

כדתנן:

"חרש שדברו חכמים בכל מקום - אינו שומע,

ואינו מדבר" (תרומות א, ב).

"הסומא".

איהי תבדוק לנפשה ותחזי לחבירתה!

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

סומא - אינה מושגת.

"ושנטרפה דעתה".

היינו שוטה!

שנטרפה דעתה מחמת חולי.

7. יג, ב - יד, א

רפ"י

שלא יישן. כדי שלא יתחמם ויראה:
כיס של עור. וכשירצו להאכילו יבדקו בכיס:
ותבלע בכיס. וקאכיל תרומה בטומאת הגוף והוי במיתה דכתיב (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו:
רואין אותן. לענין מי חטאת קאמר לטמא במשא דבעי עד דדרי כשיעור הזאה כדאמר בפ"ק (לעיל ט.) כמה יהו במים ויהיה בהם כדי הזאה כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה כלומר כדי שיהא בהם כדי להזות לבד מה שהאזוב בולע:
רבי יהודה אומר כו' של נחשת. אלמא של נחשת לא בלע:
שמע מינה. מדקתני כל שכן שאתה מביאו לידי חימום אלמא מכנסים אסורין:
פמלניא. סינר פורצינייט חללו תלוי למטה ברוחב שלא יתעטף האבר ויתחמם:
של פרושים. צנועים ל"א של פרושים:
שנצים. אשרלט"ש כעין שלנו:
ואין להם לא בית הנקב ולא בית הערוה. כלומר חללו רחב ותלוי למטה ולא היה תיק בין הירכיים להיות האבר מתעטף בו שלא יבא (האבר) לידי הרהור והיינו בית הערוה. ובית הנקב כשהן קצרות כנגד נקב הרעי כתבנית אדם נכנסות בין עגבותיו ומלוכלכות בזיעה וגנאי הוא לבגדי קדש בכך לישנא אחרינא בית הנקב ובית הערוה דרכן היה לעשות נקבים במכנסים כנגד בית הערוה להשתין מים לחוץ דרך שם וכן כנגד בית הרעי וכשגומר קושר הנקב ברצועה וסותמו:
רוכבי גמלים. אבריהם מתחממים בבשר הגמל ומוציאים זרע:
כולם רשעים. כדאמר:
כולם צדיקים. שדרים בסכנה ולבם לאביהם שבשמים:
דמכף. לשון אוכף של חמור אם יש לו אוכף האבר אינו מתחמם שהעץ קשה הוא ואם אין לו אוכף מתחמם בבשר החמור אבל דרך גמלים לרכוב בלא אוכף אלא במרדעת ומתחמם:
דמטרטין. ירך מכאן וירך מכאן ואברו מתחמם:
דלא מטרטין. רוכב כאשה:
מטרטין. לשון מאזנים כדאמרי במנחות (דף פז.) וכי טורטני יכניס:

תנו רבנן:

"בהן שוטה"

מטבילין אותו,

ומאכילין אותו תרומה לערב.

ומשמרין אותו שלא יישן.

ישן - טמא,

לא ישן - טהור.

רבי אליעזר דרבי צדוק אומר:

עושין לו כיס של עור.

אמרו לו: כל שכן שמביא לידי חימום!

אמר להו: לדבריהם, שוטה אין לו תקנה.

אמרו לו: לדברינו, ישן - טמא,

לא ישן - טהור.

לדבריהם - שמא יראה טפה נחרדל, ותבלע בפנים!"

תנא:

"משום רבי אלעזר אמרו:

עושין לו כיס של מתכת"

אמר אביי:

ושל נחשת.

כדתניא:

"רבי יהודה אומר:

רואין אותו גבעולין של אזוב, באילו הן של נחשת"

אמר רב פפא:

שמע מינה: מכנסים אסורים.

והקפתיב: **"ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה"**³² (שמות כה, מב)!

ההוא כדתניא:

"מכנסי בהנים למה הן דומין?

במין פמלניא של פרושים: למעלה - עד מתנים,

למטה - עד ירכים,

ויש להם שנצים,

ואין להם: לא בית הנקב,

ולא בית הערוה"

אמר אביי:

רוכבי גמלים - אסורין לאכול בתרומה.

יד, א

תניא נמי הכי:

"רוכבי גמלים - בולם רשעים

הספנים - בולם צדיקים

החמרים - מהן רשעים מהן צדיקים"

איכא דאמרי:

הא - דמכף,

הא - דלא מכף.

ואיכא דאמרי:

הא - דמטרטין,

הא - דלא מטרטין.

³² ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממיתנים ועד ירכים והיו

8. יד, א

רש"י

אפרקיד. פניו למעלה וגנות הוא שפעמים שיתקשה אבר תוך שינתו ויתגלה ועוד שידין מונחות לו על אברו ומתחמם: **מצלי.** מוטה מעט על צדו: **כי מצלי נמי אסור.** אא"כ יושב או שוכב כולו על צדו:

רבי יהושע בן לוי לייט אמאן דגני אפרקיד.

איני?!

והאמר רב יוסף:

פרקדו - לא יקרא קריית שמע,

קריית שמע - הוא דלא יקרא,

הא מגנא - שפיר דמי!

לענין מגנא - כי מצלי שפיר דמי.

לענין קריאת שמע - כי מצלי אסור.

והא רבי יוחנן מצלי וקרי קריאת שמע!

שאני רבי יוחנן דבעל בשר הוה.

9. יד, א

רפ"י

מתני'

אחד לו ואחד לה. לקנח לאחר תשמיש:

לתקן את הבית. כלומר לבדוק לפני תשמיש ולהכין עצמה לבעלה וה"ה לכל הנשים כדתנן בפ"ק (לעיל יא.) ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה והא דנקט צנועות כדמפרש בפ"ק צנועות עד שבודקת בו לפני תשמיש זה אין בודקת בו לפני תשמיש אחר:

נמצא דם על שלו. ואפילו לאחר זמן ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינוח בידוע שהיה דם בשעת תשמיש:

טמאים. שניהם טומאת שבעה כדין בועל נדה כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו:

אותיום. מיד לאחר בעילה: **לאחר זמן.** לאחר אותיום טמאים מספק שניהם שבעה ימים ומיהו טומאת ספק הוא לתלות אבל לא לשרוף:

את פניה. פניה שלמטה: **ואח"כ.** כלומר שהתה יותר מכשיעור הזה אחר אחר הוא זה:

מטמאות מעת לעת. טהרות ואדם במגע טומאת ערב ומדרבנן כדין מעת לעת דאמר בפ"ק ומה היא מטמאה משכבה ומושבה וכיון דעושה משכב ומושב לטמא אדם כל שכן דהיא עצמה מטמאה אדם:

ואינה מטמאה את בועלה. טומאת שבעה ימים:

ר"ע אומר אף מטמאה את בועלה. ר"ע לטעמיה דאמר כל מעת לעת מטמאה את בועלה מספק טומאת שבעה בפ"ק (לעיל ו.)

גמ'

מאכולת. כינה ואמאי טמאין ודאי לשרוף תרומה ולהתחייב בקרבן ודאי להוי ספק לתלות תרומה ולהביא אשם תלוי ולא חטאת דדלמא דם מאכולת הוא שהיה באותו מקום באשה וכשבעל נדבק בו:

בדוק. דודאי אין שם מאכולת ודם ודאי מגופה אתיא: **דחוק הוא.** שאין מאכולת יכולה ליכנס שם:

רצופה. מעוכה על העד רחוק מן הדם קצת ללישנא דבדוק כיון דקים להו לרבנן דאין שם מאכולת ודאי דם מגופה הוא שהרי העד היה בדוק לה קודם הקינוח ומאכולת (מעלמא הואי התם בעד שהיא רצופה) וללישנא דדחוק איכא לספוקי שמא האי דם ממאכולת ומתוך שדחוק הוא מעכה השמש בשעת תשמיש:

מתניתין

דרך בנות ישראל - משמשות בשני עדים,

אָחַד לו וְאָחַד לָהּ.

והצנועות - מתקנות שלישי לתקן את הבית.

נמצא על שלו - טמאין,

וְחַיְיבין קָרְבָּן.

נמצא על שלה - אותיום טמאין,

וְחַיְיבין בְּקָרְבָּן.

נמצא על שלה לאחר זמן - טמאין מספק,

וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן.

איזהו "אחר זמן"?

כדי שתהיה מן המשה, ותדיח פניה.

ואחר כך מטמאה מעת לעת,

ואינה מטמאה את בועלה.

רבי עקיבא אומר:

אף מטמאה את בועלה.

מודים חכמים לרבי עקיבא:

ברואה נתם - שמשמאה את בועלה.

גמרא

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא!

אמר רבי זירא:

אותו מקום - בדוק הוא אצל מאכולת.

ואיכא דאמרי:

דחוק הוא אצל מאכולת.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו: דאשתכח מאכולת רצופה.

להך לישנא דאמר: "בדוק הוא" - הא מעלמא אתאי.

להך לישנא דאמר: "דחוק הוא" - אימא שמש רצופה.

10. יד, א

רפ"י

ולמחר מצאה עליה דם. על הירך:
טמאה נדה. טומאה ודאית דכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דם קודם בדיקה ודאי מגופה אתאי על העד ומשם הוטח בירכה ולא אמרינן דלמא מעלמא אתא על ירכה וספק טומאה היא:
ולמחר מצאה עליו דם. על העד ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה להכי לא נקט הכא טחתו בירכה דא"כ הוה להו תרי ספיקי לקולא חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה ואפילו את"ל מן העד אתא דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה:
משום נדה. טומאה ודאית דכיון דחזקת דמים שם לא מספקינן במקמי הכי:
משום כתם. כלומר טומאת ספק ותולין:
שצריכה כגריס ועוד. כשיעור שאר כתמים שאין מטמאין אלא בכגריס ועוד כדאמרינן בהרואה כתם (לקמן דף נח): דעד כגריס יכולה לתלות ולומר דם מאכולת הוא:
אבל. הן באמת:
אמר לו. ר' חייא:
אף אתה עשיתו כתם. נוהג אתה בו דין כתם דשיעורו כגריס ועוד ובפחות מכאן לאו כלום הלכך טומאתו נמי ספק דאי ודאי ראייה הואי מגופה כדקאמרת האמר בפי יוצא דופן (לקמן דף מ.) אפי' כעין החרדל ובפחות מכן:
לאפוקי מדם מאכולת. דכיון דאינו בדוק לה כל כמה דליכא כגריס ועוד הוה לה לספוקי בדם מאכולת קודם בדיקה:
מאי לאו בזקנותו קאי. מדפליג עליה דרבי רביה:

אתמר:
 בְּדָקָה בְּעֵד הַבְּדוּק לָהּ,
 וְטַחְתּוּ בִּירְכָהּ,
 וּלְמַחֵר מִצְאָה עָלֶיהָ דָּם:
אָמַר רַב:
טְמֵאָה נָדָה.
אָמַר לִיה רַב שִׁמְי בֶּר חֵיָא:
וְהָא חוֹשְׁשֵׁת אֲמַרְתְּ לָן!

איתמר נמי:
 אָמַר שְׁמוּאֵל:
 טְמֵאָה נָדָה.

וכן מוזרין בי מדרשא: טמאה נדה.

אתמר:
 בְּדָקָה בְּעֵד שְׂאִינוּ בְּדוּק לָהּ,
 וְהִנִּיחְתּוּ בְּקוֹפְסָא,
 וּלְמַחֵר מִצְאָה עָלֶיו דָּם:
אָמַר רַב יוֹסֵף:
כָּל יָמָיו שָׁל רַבִּי חֵיָא טִימָא,
וְלֵעֵת זְקֵנְתּוּ - טִיְהֵר.

איבעיא להו:
 היכי קאמר?
 כל ימיו - טימא משום נדה,
 ולעת זקנתו - טיהר משום נדה,
 וטימא משום כתם,
 או דלמא:
 כל ימיו - טימא משום כתם,
 ולעת זקנתו - טיהר מולא כלום?

תא שמע:
 דתניא:
"בְּדָקָה בְּעֵד שְׂאִינוּ בְּדוּק לָהּ,
וְהִנִּיחְתּוּ בְּקוֹפְסָא,
וּלְמַחֵר מִצְאָה עָלֶיו דָּם:
רַבִּי אוֹמֵר:
טְמֵאָה מִשּׁוּם נָדָה.
וְרַבִּי חֵיָא אָמַר:
טְמֵאָה מִשּׁוּם כֶּתֶם.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֵיָא: אִי אַתָּה מוֹדָה שְׂצָרִיכָה בְּגָרִיס וְעוֹד?!
אָמַר לוֹ: אָבֵל.

אָמַר לוֹ: אִם בֵּן אָף אַתָּה עֲשִׂיתו כֶּתֶם."
 ורבי סבר: בעינן בגריס ועוד - לאפוקי מדם מאכולת.
 וכיון דנפק לה מדם מאכולת - ודאי מגופה אתא.
 מאי לאו בזקנותו קאי,
 הא בילדותו - טימא משום נדה.

שמע מינה.

משתבח ליה **רבי רבי ישמעאל ברבי יוסי ברבי חמא בר ביסא** דאדם גדול הוא. אמר לו לכשיבא לידך הביאהו לדי.

רַס"י

אמר ליה. רבי ישמעאל לרבי חמא בעי מינאי מילתא: **כדברי אבא.** רבי יוסי או כדברי רבי ולקמן תני פלוגתייהו בשמעתין: **לעצמו טיהר.** לטעמיה אזיל דאמר נמי הכי בדוכתא אחריתי (לקמן דף נט:): **צרכיה.** מטילה מים: **עומדת טמאה.** דכיון דדחוקה היא הדור מי רגלים למקור ואייתי דם והכי מפרש בפי האשה (שם): **יושבת טהורה.** דממקום מי רגלים הוא בא ואין טמא אלא דם המקור ומדקאמר רבי מאיר עומדת טמאה ואף על גב דאיכא לספוקינהו במקום מי רגלים כיון דרגלים לדבר דדחיק לה עלמא וחזקת דמים מן המקור מיטמא ה"נ מיטמא: **משום כתם.** טומאת ספק לתלות ואילו רבי לעיל טימא משום נדה דקתני רבי אומר טמאה נדה: **כי איתמר.** ההיא דר' יוסי בר חנינא:

כי אתא, אמר ליה: בעי מינאי מילתא. **בעא מיניה:** בְּדָקָה בְּעַד שְׁאִינוּ בְּדוּק לָהּ, וְהִנִּיחֵתוּ בְּקוֹפְסָא, וְלִמְחָר מְצָאָה עָלָיו דָּם - מֵהוּ? אָמַר לוֹ: כְּדִבְרֵי אַבָּא אֵימָא לָךְ, אוֹ כְּדִבְרֵי רַבִּי אֵימָא לָךְ? אָמַר לִיה: כְּדִבְרֵי רַבִּי אֵימָא לִי. אָמַר **רבי ישמעאל:** זֶהוּ שְׂאוּמְרִין עָלָיו דְּאָדָם גְּדוֹל הוּא? הֵיאֵךְ מִנִּיחִין דְּבִרֵי הָרַב וְשׁוֹמְעִין דְּבִרֵי הַתְּלָמִיד! וְרַבִּי חֲמָא בַר בִּיֶסָא סָבַר: רַבִּי רִישׁ מְתִיבְתָא הוּא, וְשִׁכְיַחֵי רַבְּנָן קַמִּיהּ וּמְחַדְדֵי שְׂמַעְתֵּתִיהּ.

מאי רבי?
ומאי רבי יוסי?

אמר רב אדא בר מתנא:
תנא:
"רבי מטמא,
ורבי יוסי מטהר".

ואמר רבי זירא:
כְּשִׁטִּימָא רַבִּי - כְּרַבִּי מְאִיר.
וְכִשְׁטִיחָהּ רַבִּי יוֹסִי - לְעֶצְמוֹ טִיְהַר.

דתניא:
"האשה שהיתה עושה צרכיה, וראתה דם:
רבי מאיר אומר:
אם עומדת - טמאה,
אם יושבת - טהורה.
רבי יוסי אומר:
בין כך ובין כך - טהורה".

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
והא אמר רבי יוסי ברבי חנינא:
כְּשִׁטִּימָא רַבִּי מְאִיר לֹא טִימָא אֱלָא מִשׁוּם כְּתָם, וְאִילוּ רַבִּי - מִשׁוּם נְדָה קְאָמַר!

אמר ליה:
אֲנִן הָכִי קְאָמְרִינָן:
כי איתמר ההיא - משום נדה איתמר.

11. יד, ב

רָשָׁי

הוי וסת שאמרו. לחיבה בחטאת:
 לקינוח. מבחוץ ולא לבדיקה מבפנים דא"כ שהתה יותר מכשיעור ואין כאן אלא טומאת ספק ואשם תלוי:
 תנא וחייבין באשם תלוי. אנמצא לאחר אותיום קאי דקתני במתניתין ופטורין מן הקרבן:
 בעינן חתיכה משתי חתיכות. דכתיב באשם תלוי (ויקרא ה) אחת מכל מצות ה' וקסבר יש אם למקרא מצוות קרינן הילכך בעינן שתיים אחת של איסור ואחת של היתר ואכל אחת ואינו יודע איזהו אכל אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן כסבור אשתו היא ונודע ששתיהן היו במטה ואינו יודע על איזהו מהן בא אבל הכא חדא חתיכה היא ספק שריא ספק אסורה ותנא ברא סבר יש אם למסורת והכי פליגי במסכת כריתות (דף יז):

"נמצא על שְׁלֵה אוֹתְיוֹם טְמֵאִין וְחַיִּיבִין בְּקֶרְבָּן".

תנו רבנן:

"אִיזְהוּ שִׁיעוֹר וְסֵת?"

מִשָּׁל לְשִׁמְשׁ וְעַד שְׁעוֹמְדִין בְּצַד הַמִּשְׁקוּף,

בִּיצִיאַת שְׁמֶשׁ נִבְנֶס עַד.

הוי:

וְסֵת שְׁאֲמָרוּ - לְקִינוּחַ,

אֲבָל לֹא לְבִדְיָקָה".

"נמצא על שְׁלֵה לְאַחַר זְמַן - טְמֵאִין מִסְפָּה,

וּפְטוּרִים מִן הַקֶּרְבָּן".

תנא:

"וְחַיִּיבִין אָשֶׁם תְּלוּי".

וְתֵנָּה דִּידֵן מֵאֵי טַעְמָא?

בְּעֵינֵן חֲתִיכָה מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת.

12. יד, ב - טו, א

רש"י

שתושיט. ועודה במטה הא כדי שתד שיעורא רבה ואינה מטמאה את בועלה אלא כשאר מגע מעת לעת:

מאי אחר. דקתני במתני' איזהו אחר זמן כדי שתד לאו אחר אותיות קאי דטמאים מספק אלא איזהו אחר זמן שהוא אחר אותו שלאחר אותיות שאינה מטמאה את בועלה לרבנן אלא לר"ע כדי שתד כו'.

והא עלה קתני כו'. אלמא אטמאין מספק קאי משום שמתמאה את בועלה אפי' לרבנן:

הכי קאמר. חסורי מחסרא והכי קתני איזהו אחר זמן שהן טמאין מספק כדי שתושיט אבל שהתה כדי שתד מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה רבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה ואפילו כל מעת לעת:

והא אח"כ קתני. דקתני במתני' ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה כו' אלמא כשהתה יותר מכדי שתד הוא דפליגי אבל בכדי שתד טומאה אפילו לרבה וקשיא ברייתא דכדי שתושיט:

וזהו אח"כ. האי שיעורא דכדי שתד זהו אח"כ שנחלקו בו ר"ע וחכמים:

עד בידה. שאינה צריכה להושיט ידה תחת הכר הוי שיעורא בכדי שתד ותדיח באותו עד:

אין עד בידה. דבעיא להושיט ידה תחת הכר:

בכדי שתושיט. ותבדוק ועודה במטה ולרב חסדא אפי' עד בידה נפיש כדי שתד מכדי שתושיט הילכך אחר אחר הוא:

שמא כ"ע אתם אומרים שמטמאה את בועלה. כל מעת לעת ואין לכם שיעור בדבר אלא מעת לעת:

לא שמענו. את שיעורו (וכר"א) לא סבירא לן:

לא שהתה כדי שתד. אלא כדי שתשב ותבדוק ועודה במטה טמאין מספק דהיינו אחר אות יום כרב חסדא:

שהתה כדי שתד. דנפיש שיעוריה:

אחר הזמן הוא זה. כלומר אחר אחר הוא זה:

וכן מעת לעת. כלומר כשיעור הזה ומכאן ולהלן כל מעת לעת של בעילה אם בדקה ומצאתה טמאה בועלה מטמאה משום נוגע במעת לעת בנדה טומאת ערב וספק מדרבנן לתלות ואינו מטמא משום בועל נדה טומאת שבעה ואפילו לתלות:

נכנס להיכל. לקמן מפרש לה:

בשלמא לרב חסדא. דאמר כדי שתד אחר אחר הוא היינו דמטהרי רבנן:

וכי תימא דאין עד בידה. דאחר שתד הוצרכה להושיט דהוה להו תרי שיעורי אי"כ איבעי ליה למיתני ולפלוגי בין עד בידה לאין עד בידה דלא תיפוק חורבה מיניה דהשתא משמע דאפילו עד בידה דלא שהתה אלא כדי שתד מטהרי רבנן ומדלא מפליג ש"מ דודאי מטהרי רבנן בכדי שתד לחודיה:

"איזהו אחר זמן?"
כדי שתד מן המטה, ותדיח פניה".

ורמיה:

"איזהו אחר זמן?"

פירש רבי אלעזר ברבי צדוק:

כדי שתושיט ידה תחת הכר,

או תחת הכסות, ותטול עד, ותבדוק בו!"

אמר רב חסדא:

מאי "אחר"? אחר אחר.

והא קתני עלה: "נמצא על שלה לאחר זמן - טמאין מספק, ופטורין מן הקרבן."

איזהו אחר זמן?"

כדי שתד מן המטה ותדיח פניה!"

הכי קאמר:

איזהו אחר זמן?

כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסות ותטול עד ותבדוק בו. וכדי שתד מן המטה ותדיח את פניה - מחלוקת: רבי עקיבא וחכמים.

והא "אחר כף" קתני!

הכי קאמר: וזהו "אחר כף" שנחלקו רבי עקיבא וחכמים.

רב אשי אמר:

אידי ואידי - חד שיעורא הוא.

עד בידה - כדי שתד מן המטה ותדיח את פניה.

אין עד בידה - כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסות ותטול עד ותבדוק בו.

מיתיבי:

"איזהו אחר זמן?"

דבר זה שאל רבי אלעזר ברבי צדוק לפני חכמים באושא.

ואמר להם: שמא רבי עקיבא אתם אומרים שמטמאה את בועלה?

אמרו לו: לא שמענו.

אמר להם: כן פרוש חכמים ביבנה:

לא שהתה כדי שתד מן המטה ותדיח את פניה - תוך זמן הוא זה: וטמאין מספק,

ופטורין מקרבן,

וחייבין באשם תלוי.

שהתה כדי שתד מן המטה ותדיח את פניה - אחר הזמן הוא זה.

וכן כשהתה מעת לעת ומפקידה לפקידה - בועלה: מטמא משום מגע,

ואינו מטמא משום בועל.

רבי עקיבא אומר:

אף מטמא משום בועל.

רבי יהודה בנו של רבן יוחנן בן זבאי אומר:

בעלה נכנס להיכל ומקטיר קטורת".

בשלמא לרב חסדא - היינו דמטהרי רבנן.

אלא לרב אשי - אמאי מטהרי רבנן!

וכי תימא: דאין עד בידה - האי עד בידה ואין עד בידה מיבעי ליה!

קשיא.

טו, א

13. טו, א

רס"י

בשלא גמר ביאתו. ואפילו הכי
 לר"ע מטמאה את בועלה
 דהעראה בנדה כגמר ביאה
 דכתיב (ויקרא כ) את מקורה
 הערה אבל לענין קרי עד שיזריע:

"רבי יהודה בנו של רבן יוחנן בן זכאי אומר:
בעלה נכנס להיכל, ומקטיר קטורת."

ותיפוק ליה דהוה נוגע במערת לעת שבנדה!

הוא דאמר כלשמיאי,
 דאמר: **"כל הנשים דין שעתן"**.

ותיפוק ליה דהוה בעל קרי!

בשלא גמר ביאתו.

14. טו, א

רש"י

ור"מ היא. דמחמיר בכתמים כדאמר בפ"ק (לעיל ה.) ולקמן בפרק בא סימן (דף נב):
פשיטא. מאי מודי הא בלמפרע פליגי לגבי מעת לעת ולא במכאן ולהבא:
וכתמים דרבנן. אפי' מכאן ולהבא:
אין שור שחוט. דאתמול לא חזאי אלא סייג בעלמא הוא:
הכא הרי שור שחוט לפניך. דבצפור לא נתעסקה ובשוק של טבחים לא עברה ומיום שלבשתו היא בספק זה:

"ומודים חכמים לרבי עקיבא: ברוצה נתם - שמשמאה את בועלה".

אמר רב:
למפרע,
ורבי מאיר היא.

ושמואל אמר:
מכאן ולהבא,
ורבנן היא.

"מכאן ולהבא" - פשיטא!

מהו דתימא: הואיל ומעת לעת דרבנן, וכתמים דרבנן, מה מעת לעת - לא מטמאה את בועלה, אף כתמים - לא מטמאה את בועלה, קא משמע לן.

ואימא הכי נמי?

התם - אין שור שחוט לפניך,
הכא - יש שור שחוט לפניך.

וכן אמר ריש לקיש:
למפרע,
ורבי מאיר היא.

רבי יוחנן אמר:
מכאן ולהבא,
ורבנן היא.

15. טו, א-ב

רפ"י

מתניתין

כָּל הַנְּשִׁימִים - בְּחֻזְקַת טְהָרָה לְבַעֲלֶיהֶן.
הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ - נִשְׁיָהוּ לָהֶן בְּחֻזְקַת טְהָרָה.

מתני' כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. בלא בדיקה שלא הוזכרה בדיקה אלא לעסוקה בטהרות:

גמרא

למה ליה למתני "הבאין מן הדרך"?

גמ' בתוך ימי עונתה. לי יום לראייה אבל לאחר לי בעיא בדיקה הואיל וסתם נשים חזיין לסוף עונה:

לא שנו. דכי מצאה תוך ימי עונתה לא בעיא בדיקה:

אלא שלא הגיע עת וסתה. בתוך אותו ימים שהיה בדרך כגון אשה שיש לה וסת ולא הגיע בתוך אותו הימים:

אבל הגיע עת וסתה. קודם ביאתו מן הדרך:

אסורה. דאורח בזמנו בא:

דאורייתא. הלמ"מ דמחזקינן לה בטומאת ספק:

וסתות דרבנן. הצריכוה חכמים לבדוק ביום וסתה שמא תראה ומיהו היכא דלא הוה בעיר ולא ידעינן אי בדקה אי לא בדקה לא מספקינן לה בטומאה:

לא שנו. הא דתנן בחזקת טהרה דמשמע אפילו הגיע עת וסתה:

אלא באין לה וסת לימים. לחודייהו בלא קפיצה אלא לקפיצה ולימים:

מחשב ימי וסתה. אם שהה בדרך שבעה ימים אחר וסתה דעכשיו עומדת בימים שיכולה להטהר אפילו הגיע וסתה אמרינן טבלה ואין צריך לשואלה:

סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דאיתיה בְּמִתָּא דְרַמְיָא אֲנַפְשָׁהּ וּבְדִקָּה, אָבֵל הֵיכָא דְלִיתָא בְּמִתָּא דְלֹא רַמְיָא אֲנַפְשָׁהּ - לָא, קָא מִשְׁמַע לָן.

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה.

אמר רב הונא:

לא שנו אלא שאין לה וסת, אבל יש לה וסת - אסור לשמש.

כלפי לייא, אדרבה איפכא מסתברא!

אין לה וסת - אימא חזאי!

יש לה וסת - וסת קביע לה!

אלא אי איתמר, הכי איתמר:

אמר רב הונא:

לא שנו אלא שלא הגיע שעת וסתה,

אבל הגיע שעת וסתה - אסורה.

קסבר: וסתות דאורייתא.

רבה בר בר חנה אמר:

אפילו הגיע שעת וסתה - נמי מותרת.

קסבר: וסתות דרבנן.

רב אשי מתני הכי:

אמר רב הונא:

לא שנו אלא: שאין לה וסת לימים,

אלא יש לה וסת: לימים,

ולקפיצות,

פיון דבמעשה תליא מילתא, אימא: לא קפיץ ולא חזאי.

אבל יש לה וסת לימים - אסורה לשמש.

קסבר: וסתות דאורייתא.

רבה בר בר חנה אמר:

אפילו יש לה וסת לימים - מותרת.

קסבר: וסתות דרבנן.

אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן:

אשה שיש לה וסת - בעלה מחשב ימי וסתה, ובא עליה.

טו, ב

רָס"י

דבזיזא. בושה היא לטבול עד שיפייסנה:
ודאי ראתה מי א"ר יוחנן. שלא יהא צריך לשואלה ואפילו היא זקנה:
אימר טבלה. וכיון דטעמא דרי יוחנן משום ספיקא הוא לא שניא ילדה לא שניא זקנה:
הוי ספק. להיתר:
ודאי. לאיסור:
ואין ספק מוציא. את הדבר מידי ודאי שלו:
והא הכא דודאי טבל. דהא חזינן שנגמרה מלאכתן וממורחין הן:
איבעית אימא ספק וספק הוא. דכי היכי דמספקא לן אי מעשרי אי לא הי"ן מספקא לן דלמא לא טביל ולא איחייב במעשר דאימא כרבי אושעיא עיילה ומכניסה במוץ שלה דאין טבל מתחייב במעשר אלא בראיית פני הבית כשרואה את הפתח וכיון דבשעת ראיית פני הבית לא נגמרה מלאכתו למעשר תו לא מיחייבא אע"פ שהוא דשה וממרחא לאחר שהכניסה מידי דהוה אמכניס פירות דרך גגו וקרפיפו לבית אפילו היא ממורחת דקיימא לן דפטורה מן המעשר הואיל ולא ראתה את הפתח:
כדי שתהא בהמתו אוכלת. אפיי לאחר מירוח ולהכי נקט בהמתו דאילו אמאכל אדם לא מצי למימר הכי דאי נמי לא מחייב מדאורייתא רבנן גזור על אכילת קבע אפיי בדבר שלא נגמרה מלאכתו אבל מאכל בהמה קבע שלה עראי חשיב לה דתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה לעופות ולחיות עד שימרח הילכך כל כמה דלא חל עליה שם טבל דאורייתא מאכיל לבהמתו והכא כיון דאיכא למימר דעביד להו כרבי אושעיא מותרין לאדם דלגבי איסורא דרבנן מהניא חזקת חבר:
אם זכר הוא כו'. כהן חכם היה ומורה הוראות ומתכוין להורות לה ימי טומאה וטהרה אי נמי שגורה אצלו בבית ונוגעת בתרומתו ורוצה להזהר ממנה כל ימי טומאתה וי"א לידע אימתי יהא זמן הבאת קרבנה אם יארע במשמרתו אם לאו ולא סבירא לי דבשביל תור עולה אחת לכולה משמרה לא עייל האי כהן נפשיה להכי ועוד שהרי היא יכולה לאחר קרבנה כל זמן שתוצה וגם לשון ראשון אינו נראה דאי חכם הוא כלום הוא בא להאחיל ולעבור על לאו דטומאת מת אלא כהן עם הארץ היה או קטן ושגרתו אשה להציץ ולראות:
וטהרוהו. מאהל המת:
כמין נפל. הלכך ספק וספק הוא דדלמא מעיקרא לאו נפל הוא:
ודאי גרוהו. הלכך ודאי וודאי הוא:

אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא:
 אמר רבי יוחנן אפילו ילדה דבזיזא למטבל?

אמר ליה:

אטו ודאי ראתה - מי אמר רבי יוחנן?!
 אימר דאמר רבי יוחנן: ספק ראתה, ספק לא ראתה.
 ואם תמצא לומר: ראתה - אימא: טבלה.

אבל ודאי ראתה - מי ימר דטבלה?
 הוה ליה ספק וודאי - ואין ספק מוציא מידי ודאי.

ולא?!

והתניא:

"חבר שמת,

והניח מגורה מלאה פירות, אפילו הו בני יומן - הרי הו בחזקת מתוקנין".
והא הכא - ודאי טבל,

ספק מעושר ספק אינו מעושר
וקאתי: ספק ומוציא מידי ודאי!

התם - ודאי וודאי הוא,

כדרב חנינא חוזא.

דאמר רב חנינא חוזא:

חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

ואיבעית אימא:

ספק וספק הוא,

וכדרי אושעיא.

דאמר רבי אושעיא:

מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה,

כדי - שתהא בהמתו אוכלת,

ופטורה מן המעשר.

ואפתי, אין ספק מוציא מידי ודאי?!

והתניא:

"מעשה בשפחתו של מסיק אחד, ברימון, שהטילה נפל לבור,

ובא פהו והציץ בו לידע: אם זכר? אם נקבה?

ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו,

מפני שחולדה וברדלס מצויים שם".

והא הכא: דודאי - הטילה נפל,

ספק - גרוהו,

ספק - לא גרוהו,

וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי!

לא תימא: הטילה נפל לבור,

אלא אימא: אכמין נפל.

טזא

והא לידע אם זכר אם נקבה קתני!

הכי קאמר: ובא פהו והציץ בו לידע אם נפל הפילה אם רוח הפילה.

ואם תמצי לומר: נפל הפילה - לידע אם זכר אם נקבה.

ואיבעית אימא:

כיון דחולדה וברדלס מצויים שם - ודאי גרוהו.

16. טז, א

רפ"י

וסתות דאורייתא או דרבנן. הא דקיימא לן דבעי בדיקה בשעת וסתה דאורייתא היא דאם לא בדקה טמאה ואפילו בדקה אחר זמן ומצאתה טהורה דאורח בזמנו בא ודם חזאי ונפל לקרקע או דרבנן הוא דאצרכוה ואם לא בדקה טהורה:

ולבסוף ראתה. בבדיקה ראשונה שבדקה עצמה לאחר זמן ומצאתה טמאה:

חוששת לוסתה וחוששת לראייתה. אם זמן וסתה קודם מעת לעת של ראייתה מטמאין טהרות דוסתה ואילך דלמא בזמנו בא ואם מעת לעת של ראייתה קודם לוסתה דלא שהתה משעת וסתה עד ראייתה מעת לעת אזלינן בתר ראייה וטמאה מעת לעת וקס"ד דה"ה נמי אם בדקה ומצאתה טהורה דחוששת לוסתה והא דנקט ראתה משום דבעי למימר וחוששת לראייתה:

טעמא דראתה. דכיון דבבדיקה ראשונה מצאתה טמאה אם בדקה נמי בשעת וסתה הוה משכחא:

דכ"ע. אפי' רב מודה דוסתות דאורייתא והא דקאמר דבמצאתה טהורה טהורה כשבדקה בשיעור וסת של וסתה דודאי אי הוה דם הוה משכחא ושמואל סבר אפי' הכי טמאה דאורח בזמנו בא הואיל ולא בדקה בשעת וסת ממש:

וכאן שלא בדקה עצמה כו'. הא דקאמר לעיל וסתות דאורייתא וטמאה אפילו לרב בשלא בדקה עצמה בשיעור וסת ואח"כ בדקה ומצאתה טהורה טמאה ואיכא דאמרי דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

טמאה נדה. אם הגיע וסתה ולא בדקה קסבר וסתות דאורייתא: **תבדק.** לאחר וסתה מצאתה טמאה טמאה משעת וסתה טהורה טהורה:

בעו מיניה מרב נחמן: וסתות דאורייתא או דרבנן?

אמר להו:

מדאמר הונא חברין משמיה דרב:

אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף ראתה -

חוששת - לוסתה,

וחוששת - לראייתה.

אלמא: וסתות דאורייתא.

איכא דאמרי:

הכי קאמר להו:

טעמא דראתה,

הא לא ראתה - אין חוששין.

אלמא: וסתות דרבנן.

איתמר:

אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה, ולא בדקה, ולבסוף בדקה:

אמר רב:

בדקה ומצאת טמאה - טמאה,

טהורה - טהורה.

ושמואל אמר:

אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה,

מפני שאורח בזמנו בא.

לימא בוסתות קמיפלגי,

דמר סבר: דאורייתא,

ומר סבר: דרבנן.

אמר רבי זירא:

דכולי עלמא וסתות דאורייתא,

כאן - שבדקה עצמה בשיעור וסת,

כאן - שלא בדקה עצמה בשיעור וסת.

רב נחמן בר יצחק אמר:

בוסתות גופיהו קמיפלגי,

דמר סבר: וסתות דאורייתא,

ומר סבר: וסתות דרבנן.

אמר רב ששת:

כתנאי,

"רבי אליעזר אומר:

טמאה נדה.

ורבי יהושע אומר:

תבדק".

והני תנאי, כי הני תנאי:

דתנאי:

"רבי מאיר אומר:

טמאה נדה.

וחכמים אומרים:

תבדק".

אמר אביי:

רַס"י

אף אנו נמי תנינא. דלרבי מאיר
 וסתות דאורייתא:
במחבא. מחמת פחד ליסטין
 ובולשת:
הרואה דם מחמת מכה. שיש לה
 במעיה:
אפי' בתוך ימי נדתה. כלומר
 בימים שהיא למודה לראות
 דהיינו שעת עונתה או שעת
 וסתה:
טהורה. דתליין במכה שבאותו
 מקום:
אם יש לה וסת חוששת לוסתה.
 כלומר כשאין לה וסת קבוע
 מודינא לך שאף על פי שעברה
 עונתה תולה במכה אבל אם יש
 לה וסת קבוע וראתה ביום וסתה
 אפי' מחמת מכה חיישין שמא
 טיפת נדה מעורבת בו:
מקומו טמא. וכל דם הבא דרך
 שם ואפילו אינו דם נדה הוי אב
 הטומאה לטמא אדם טומאת
 ערב ואם נגעה בטהרות טמאים
 וקאמר ליה רבי כו' ולהקל על
 דבריו בא וה"ק אם יש לה וסת
 כלומר אם אתה אומר לטמאה
 מפני וסתה חוששת לוסתה
 כלומר יש לך לטמאה טומאת
 שבעה והואיל ואינך חושש לכך
 שהרי אתה אומר טהורה משום
 נדה שוב אין לה טומאה:

אף אנו נמי תנינא,

דתנו:

"רבי מאיר אומר

אם הייתה במחבא והגיע שעת וסתה, ולא בדקה - טהורה.

שחרדה - מסלקת את הדמים" (נדה לט.).

טעמא דאיכא חרדה,

הא ליכא חרדה - טמאה.

אלמא: וסתות דאורייתא.

לימא הני תנאי בהא נמי פליגי.

דתנאי:

"הרואה דם מחמת מכה, אפילו בתוך ימי נדתה - טהורה,

דברי רבן שמעון בן גמליאל.

רבי אומר:

אם יש לה וסת - חוששת לוסתה."

מאי לאו בהא קמיפלגי:

דמר סבר: וסתות דאורייתא,

ומר סבר: וסתות דרבנן.

אמר רבינא:

לא,

דכולי עלמא: וסתות דרבנן,

והכא - במקור מקומו טמא, קמיפלגי:

רבן שמעון בן גמליאל סבר: אשה טהורה, ודם טמא דקאתי דרך מקור.

ואמר ליה רבי: אי חיישת לוסת - אשה נמי טמאה.

ואי לא חיישת לוסת - מקור מקומו טהור הוא.

17. טז, א-ב

רפ"י

מתני'
שני עדים. חדשים על כל תשמיש אחד לפניו ואחד לאחריו ולמחר תעיין בהם :
או תשמש לאור הנר. ותבדוק לאחר תשמיש עד שקנחה בו :
דיה בשני עדים כל הלילה. אחד לפני תשמיש ראשון ואחד לאחר תשמיש אחרון ואע"ג דמשמשת ולא ידעה אי חזאי ביני וביני בין לבית שמאי בין לבית הלל לא איכפת לן דלא הוצרכו לבדוק אלא לחומר טהרות :

גמ'
מגונה. טעמא מפרש לקמן :
שמא תראה. בביאה ראשונה ויעמידוהו כותלי בית הרחם וכיון דלא מצריכיתו בדיקה בין תשמיש לתשמיש כי הדר משמש תחפנה שכבת זרע בביאה שניה וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון לא מינכר למחר ונהי נמי דלדין משמשא לאחר קינוח ואע"ג דלא ידעינן עד למחר מיהו בעינן מוכיחה קיים דאי לאו הכי מה הועילו חכמים בתקנתם :
עד שהרוק בתוך הפה כו'. רוק דם פה אותו מקום כלומר אפילו כשהיתה בודקת לאחר תשמיש שמא ראתה טפה כחרדל וחפתה שכבת זרע באותה ביאה עצמה :
הארכת. החמרת :
בעל נפש. חסיד :
לא יבעול וישנה. בלא בדיקה בינתים דאפילו ב"ה מצרכי בדיקה לסוף תשמיש אלמא חישינן לשמא ראתה דם מחמת תשמיש אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה :

מתניתין

בית שמאי אומרים:
צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש,
או תשמש לאור הנר.
בית הלל אומרים:
דיה בשני עדים כל הלילה.

טז, ב

גמרא

תנו רבנן:
"אף על פי שאמרו: המשמש מטתו לאור הנר - הרי זה מגונה.
בית שמאי אומרים:
צריכה: שני עדים על כל תשמיש,
או תשמש לאור הנר
ובית הלל אומרים:
דיה בשני עדים כל הלילה".

תניא:

"אמרו להם בית שמאי לבית הלל:
לדבריכם, ליחוש: שמא תראה טיפת דם כחרדל בביאה ראשונה,
ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה
אמרו להם בית הלל:
אף לדבריכם, ליחוש עד שהרוק בתוך הפה שמא נימוק והולך לו.
אמרו להם:
לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שתי פעמים".

תניא:

"אמר רבי יהושע:
רואה אני את דברי בית שמאי.
אמרו לו תלמידיו: רבי במה הארכת עלינו!
אמר להם: מוטב שאאריך עליכם בעולם הזה,
כדי שיאריכו ימיכם לעולם הבא".

אמר רבי זירא:

מדברי כולם נלמד - בעל נפש: לא יבעול וישנה.

רבא אמר:

בועל וישנה,
 פי תניא ההיא - לטהרות.

תניא נמי הכי:

"במה דברים אמורים: לטהרות,
אבל לבעלה - מותרת.
ובמה דברים אמורים: שהניחה בחזקת טהרה.
אבל הניחה בחזקת טמאה - לעולם היא בחזקתה, עד שתאמר לו טהורה אני".

18. טז, ב

רפ"י

בד"א. דבעיא בדיקה :
בדקה בעד. בלילה לפני תשמיש :
ואע"ג דלא ידעה. דהא לבייה עד
 למחר לא בדקה ואפי' לבייש נמי
 אם יש לה ב' עדים לכל תשמיש
 משמשת בלא נר אף ע"ג דלא
 ידעה אי איכא דם בעדים של
 תשמיש ראשון :
זו מוכיחה קיים. הרי העד לפנינו
 ולמחר תראה בו ומהני לה
 לטהרות דכי אצרכוה רבנן
 לשמש בעדים משום טהרות הוא
 וגם אם ימצא דם באותו שלפני
 תשמיש תביא חטאת כפרתה :
וזו. שאבד עדה אין מוכיחה קיים
 ואי אמרת תשמש מה תקנת
 חכמים יש כאן דהרי היא כמו
 שלא בדקה :

אמר רבי אבא אמר רבי הייא בר אשי אמר רב:
 בדקה בעד ואבד - אסורה לשמש עד שתבדוק.

מתקיף לה רבי אילא:
 אילו איתא מי לא משמשה?! ואף על גב דלא ידעה.
 השתא נמי תשמש!

אמר ליה רבא:
 זו - מוכיחה קיים,
 וזו - אין מוכיחה קיים.

19. טז, ב

רפ"י

בוזה דרכיו. תשמיש כמו (משלי ל) דרך גבר בעלמה והמשמש ביום בא לידי בזיון שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו: **הכל בידי שמים**. כל מדותיו וקורותיו של אדם באין לו בגורת מלך חוץ מזו: **כי אם ליראה**. דבר זה לבדו הוא שואל ממך לפי שהכל בידו וזה בידך: **מאי הורה גבר**. מדסמך הריון לילה ש"מ למדרש הכי לילה ניתן להריון ולא יום מדאסמכיה קרא שמעינן לדרי יוחנן ומגופה דקרא שמעינן להא דרי חנינא בר פפא: **מיבעי ליה כו'**. והיינו בוזה דרכיו שמגנה עצמו שמלעזין עליו בני המדינה במנהגו: **שר**. תלמיד חכם: **הנרגל**. רגיל: **נרגן**. מרבה דברים: **ואמרי לה נרגז**. בזעם דנראה כנבל ומשתכר: **והמושיב שבת**. לתלמידים במרומי קרת אחת שנראה מגסי הרוח ועוד שמפסיקין אותו עוברי דרכים: **ואפילו לביתו**. דלמא עבדי מידי דצניעותא:

]"תנו רבנן:

"אף על פי שאמר: המשמש מטתו לאור הנר - הרי זה מגונה""].

אמר רבי יוחנן:

אסור לאדם שישמש מטתו ביום.

³³מאי קרא?

שנאמר:

"לאבד יום אנלך בו והלילה אמר הרה גבר" (איוב ג, ג),

לילה - ניתן להריון,

ויום - לא ניתן להריון.

ריש לקיש אמר:

מהכא:

"בוזה דרכיו ימות"³⁴ (משלי יט, ז).

וריש לקיש האי קרא דרבי יוחנן - מאי דריש ביה?

מבעי ליה לכדדריש רבי חנינא בר פפא,

דדריש רבי חנינא בר פפא:

אותו מלאך הממונה על ההריון 'לילה' שמו.

ונוטל טפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא,

ואומר לפניו: רבוננו של עולם, טפה זו מה תהא עליה: גבור או חלש?

חכם או טיפש

עשיר או עני

ואילו רשע או צדיק לא קאמר.

כדרי חנינא,

דאמר רבי חנינא:

הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים,

שנאמר: **"ועתה ישדאל מה ה' אלהיך שואל מעמך מי אם ליראה"**³⁵ (דברים י, יב) וגו.

ורבי יוחנן?

אם כן נכתוב קרא: גבר הורה,

מאי **"הרה גבר"**?

לילה - ניתן להריון,

ויום - לא ניתן להריון.

ורבי יוחנן האי קרא דריש לקיש מאי דריש ביה?

מבעי ליה לכדכתיב בספר בן סירא:

"ש'לשה שנאתי וארבעה לא אהבתי - שר הנרגל בבית המשתאות,

ואמרי לה: שר הנרגן,

ואמרי לה שר הנרגז.

והמושיב שבת במרומי קרת.

והאוחז באמה ומשתין מים.

והנכנס לבית חבירו פתאום.

אמר רבי יוחנן: ואפילו לביתו.

³³ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (אמר רב המנונא)

³⁴ שומר מצוה שומר נפשו בוזה דרכיו ימות

³⁵ ועתה ישדאל מה ה' אלהיך שואל מעמך מי אם ליראה את ה' אלהיך ללכת בכל דרכיו ולא תהבה אותו ולעבד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך

20. טז, ב - יז, א

רס"י

מקרקש זגי. פעמונים התלויים
 בכילה שסביב מטתו מקשקשן
 בעת תשמיש לסור בני ביתו
 משם:
 באלי דידבי. מגרש הזבובים
 שלא לשמש מטתו בפני כל חי:
 פרוחי. יתושים:

"אמר רבי שמעון בן יוחאי:

ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן, ואני איני אוהבן:
 הנכנס לביתו פתאום, ואין צריך לומר לבית חברו.
 והאוחז באמה ומשתין מים.
 ומשתין מים ערום לפני מטתו.
 והמשמש מטתו בפני כל חי".

י"א

אמר ליה רב יהודה לשמואל:

ואפילו לפני עכברים?

אמר ליה שיננא! לא.

אלא כגון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם.

ואינהו מאי דרוש?

"שבנו לכם פה עם החמור"³⁶ (בראשית כב, ה) - עם הדומה לחמור.

רבה בר רב הונא מקרקש זגי³⁷ דכילתא.

אבוי באלי דידבי.

רבא באלי פרוחי.

³⁶ ויאמר אברהם אל נערוי שבנו לכם פה עם החמור ואני והנער נלקה עד כה ונשתחזה ונשובה אליכם

³⁷ רבינו חננאל, הערוך גורסים: מקרקש גזי. עיין תוס' ד"ה מקרקש.

21. יז, א

רס"י

דמו בראשו. נענש על עצמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו וראיה לדבר ודמו בראשו דמרגלים (יהושע ב) חובת דמו יהא מוטל בראשו: **ומתחייב בנפשו.** כלומר הוא גורם לעצמו: **שעבר עליהם הלילה.** אכולהו קאי אשום ובצל ומשקין: **בסילתא.** סל: **עיקרן.** שערות שבראש השום והבצל: **רוח טומאה.** כמדת הלצים שקורין גרמנטי"ר האוחזים את העיניים: **בגנוסטרי.** מספרים: **חסידי.** עדיף מצדיק כשקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו:

"אמר רבי שמעון בן יוחי:

חמשה דברים הו שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו:
האובל: שום קלוף,
ובצל קלוף,
וביצה קלופה.
והשותה משקין מזוגין, שעבר עליהו הלילה.
והלן בבית הקברות.
והנוטל צפרניו וזרקו לרשות הרבים.
והמקיז דם ומשמש מותו.

"האובל שום קלוף ובצל קלוף, וביצה קלופה ... שעבר עליהו הלילה".

ואף על גב דמנחי בסילתא ומציירי וחתמימי רוח רעה שורה עליהו.

ולא אמרן אלא: דלא שייר בהן עיקרן, או קליפתן.
 אבל שייר בהן: עיקרן או קליפתן - לית לן בה.

"והשותה משקין מזוגין שעבר עליהו הלילה".

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 והוא שלנו בכלי מתכות.

אמר רב פפא:
 וכלי נתר - ככלי מתכות דמו.

וכן אמר רבי יוחנן:
 והוא שלנו בכלי מתכות,
 וכלי נתר - ככלי מתכות דמו.

"והלן בבית הקברות".

כדי שתשרה עליו רוח טומאה,
 זימנין דמסכנין ליה.

"והנוטל צפרניו וזרקו לרשות הרבים".

מפני שאשה מעוברת עוברת עליהו, ומפלת.

ולא אמרן אלא דשקיל בגנוסטרי.

ולא אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה.

ולא אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו,
 אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה.

ולא היא!
 לכולה מילתא חיישינן.

תנו רבנן:

"שלשה דברים נאמרו בצפרנים:
שודפן - חסיד.

קוּבְרוּ - צְדִיק.
זוּרְקוּ - רְשָׁע.

רַס"י

וּיְתִקִּין. חלשים:
בְּעַלֵּי רֵאתָן. חלשים יותר מדאי
שֵׁשׁ לֵהֶם שְׂרָץ בְּמוֹחַם כְּדָאמֵר
בְּכַתּוּבָתָא:

"וְהַמְקִיז דָּם וּמְשַׁמֵּשׁ מִטְּתוֹ".

דְּאָמַר מָר:
מְקִיז דָּם וּמְשַׁמֵּשׁ מִטְּתוֹ - הָוִיין לוֹ בְּנִים וַיְתִקִּין.
הַקִּיזוּ שְׁנֵיהֶם וְשַׁמְשׁוּ - הָוִיין לוֹ בְּנִים בְּעַלֵּי רֵאתָן.

אָמַר רַב:
וְלֹא אָמְרוּ אֵלָא דְלֹא טְעִים מִיָּדִי,
אֲבָל טְעִים מִיָּדִי - לִית לָן בַּהּ.

22. יז, א

רס"י

תלמיד חכם. דידע לאצטנועי נפשיה:
אף על פי שאמרו המשמש מטתו כו'. כדאיתא בברייתא דלעיל בריש שמעתין ומסקנא או תשמש לאור הנר אלמא מגונה הוא דהוי אבל איסורא ליכא מדקתני או תשמש והשתא ליכא למימר תבדוק דא"כ מאי אע"פ שאמרו כו':
אימא הבדוק מטתו לאור הנר כו'. משום דלא מיבדיק שפיר אפ"ה או תביא שני עדים לכל תשמיש או תבדוק לאור הנר:
מילא פרהבא. קוטיו"ן מתוך שהוא לבן נראית בו טיפה כחרדל לישנא אחרינא צמר נקי ורך:
ומזכירין חכמים אותן לשבח. בתמיה נהי אי הוה מותר בעלמא הוה תמיה לן וכ"ש שמזכירין לשבח ומה הוא שבחן:
אונס שינה. מתוך שהוא נאנס בשינה אינו מתאוה לה כל כך ומשמש לקיום מצות עונה בעלמא או לרצותה ולבו קץ בה והוא מבני תשע מדות דאמרו בנדר"י (דף כ.):

אמר רב חסדא:

אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום.
 ושנאמר: **"ואהבת לרעך כמוך"**³⁸ (ויקרא יט, יח).

מאי משמע?

אמר אביי:

שפרא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו.

אמר רב הונא:

ישאל קדושים הם,
 ואין משמשין מטותיהן ביום.

אמר רבא:

ואם היה בית אפל - מותר.
 ותלמיד חכם - מאפיל בכסותו ומשמש.

תנן:

"או תשמש לאור הנר!"

אימא: תבדוק לאור הנר.

תא שמע:

"אף על פי שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה!"

אימא: הבדוק מטתו לאור הנר - הרי זה מגונה.

תא שמע:

**"ושל בית מונבז המלך היו עושין שלשה דברים, ומזכירין אותן לשבח:
 היו משמשין מטותיהם ביום.
 ובדקין מטותיהם במילא פרהבא.
 ונוהגין טומאה וטהרה בשלגים".
 קתני מיהא: "משמשין מטותיהן ביום!"**

אימא: בודקין מטותיהם ביום.

הכי נמי מסתברא,

דאי סלקא דעתך: 'משמשין' מזכירין אותן לשבח!?

אין הכי נמי,

דאגב דאיכא אונס שינה, מגניא באפיה.

³⁸ לא תקם ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'

23. יז, א

רס"י

פקולין. קוטו"ן :
 דכי הואי התם. בארץ ישראל :
 בערבי שבתות. זמן עונת
 פרושים ותלמידי חכמים מערב
 שבת לערב שבת :
 שחקי דכיתנא. בגדים בלויין של
 פשתן :
 ולא בפשתן. שאינו לבן ואין דם
 ניכר יפה אלא בעד לבן :
 שחקים. לבנים יותר מן
 החדשים :

"ובודקין מטותיהו במילא פרהבא".

מסייע ליה לשמואל,
 דאמר שמואל:
 אין בודקין את המטה אלא בפקולין,
 או בצמר נקי ורף.

אמר רב:
 היינו דכי הואי התם,
 בערבי שבתות הוו אמרי: "מאן בעי פקולי בנהמא",
 ולא ידענא מאי קאמרי.

אמר רבא:
 הני שחקי דכיתנא - מעלי לבדיקה.

איני?!
 והא תנא דבי מנשה:
 "אין בודקין את המטה: לא בעד אדום,
 ולא בעד שחור,
 ולא בפשתן.

אלא: בפקולין,
 או בצמר נקי ורף!"

לא קשיא:
 הא - בכיתנא,
 הא - במאני דכיתנא.

ואיבעית אימא:
 הא והא - במאני דכיתנא,
 הא - בחדתי,
 הא - בשחקי.

24. יז, א-ב

רפ"י

חִישָׁב עֲלֵינוּ וכו'. דקרוּב הוּא לְהִיּוֹת מִשְׁקָה יוֹתֵר מֵאוֹכֵל:
לֹא נִטְמָא כו'. דאינו חבור אלא כל קורט בפני עצמו חשוב ואינו טמא אלא מקום מגע טומאה:
נְטֵהָר מִקְצָתוֹ. כגון חִישָׁב עֲלֵינוּ לְמִשְׁקָה וְנִטְמָא טוּמְאָת מִשְׁקִין סִלְקָא לִיהַּ הַשְׁקָה בְּמִקְוֵה כְּשֶׁאֵין מִים וְלֹא מִשּׁוּם טְבִילָה דֵּאִין אוֹכֵל וּמִשְׁקָה נְטֵהָרִין בְּמִקְוֵה דְּלֹא כְּתִיב טְבִילָה אֵלֶּא בְּאֲדָם וְכֹלֵי אַבְלֵי יֵין וְלֹא שׁוּם מִשְׁקָה אִין לְהֵם טֵהָרָה אֵלֶּא מִים וּמִשּׁוּם זְרִיעָה דְּכִי מִשִּׁיק לְהוּ הוּוּ לְהוּ חִבּוּר מִים שְׂבַכְלֵי עִם מִי הַמִּקְוֵה וּבְטִילוּ לְהוּ גְבִיּהוּ כְּדִתְנִן (תְּרוּמוֹת פ ט מ"ז) שְׁתִּילֵי תְּרוּמָה שְׁנִטְמָאוּ וְשִׁתְּלִן טֵהָרוּ מִלְטְמָא אֵלֶּמָּא מִטְהָרָא לְהוּ זְרִיעָה וּמִים בְּמִים זֶו הִיא זְרִיעָתָן:
נְטֵהָר מִקְצָתוֹ. שְׁלֹא נִגְעוּ הַמִּים אֵלֶּא בְּפִי הַכֹּלִי:
נְטֵהָר כּוּלוֹ. וּמִדְּקִתְנֵי נְטֵהָר כּוּלוֹ מְכַלֵּל דְּטְמָא כּוּלוֹ וְהִיכִי מִשְׁכַּחַת לְהַ דְּנִגְעָה טוּמְאָה בְּכּוּלוֹ:
שֶׁהֶעֱבִירוּ. לְשִׁלְגָ:
עַל אוֹיֵר תְּנוּרָה. וּשְׂרָץ בְּתוֹכוֹ דְּנִטְמָא מֵאוֹיֵר כְּלֵי חֶרֶס:
דֵּהתְּנוּרָה הַעֵידָה. כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא (וַיִּקְרָא יֵא):
וּאֲפִילוּ מִלֵּא חֶרְדֵּל. שְׁאִין נוֹגַע בְּתְנוּרָה אֵלֶּא גִרְגְרִין שְׁאֲצֵל הַדְּפָנוֹת וְאֲפִיָּה כּוּלוֹ טְמָא מִן הָאוֹיֵר:

"נִוְהֵגִין טוּמְאָה וְטֵהָרָה בְּשִׁלְגִין".

תְּנֵן הֵתָם:

"שִׁלְגָ:

אִינוּ לֹא אוֹכֵל,

וְלֹא מִשְׁקָה.

חִישָׁב עֲלֵינוּ לֹאכִילָה - אִינוּ מִטְמָא טוּמְאָת אוֹכְלִין.

לְמִשְׁקָה - מִטְמָא טוּמְאָת מִשְׁקִין.

נְטֵהָר מִקְצָתוֹ - לֹא נְטֵהָר כּוּלוֹ.

נְטֵהָר מִקְצָתוֹ - נְטֵהָר כּוּלוֹ" (תּוֹסֵפְתָא טֵהָרוֹת ב, ג).

הָא גּוֹפָא קִשְׂיָא:

אֲמַרְתָּ: "נְטֵהָר מִקְצָתוֹ - לֹא נְטֵהָר כּוּלוֹ".

וְהֵדֵר תְּנִי: "נְטֵהָר מִקְצָתוֹ - נְטֵהָר כּוּלוֹ"

לְמִימְרָא דְּנְטֵהָר כּוּלוֹ!

אָמַר אֲבִי:

כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִירוּ עַל אוֹיֵר תְּנוּרָה,

דֵּהתְּנוּרָה הַעֵידָה עַל כְּלֵי חֶרֶס אֲפִילוּ מִלֵּא חֶרְדֵּל.

י"ב

25. יז, ב - יח, א

רפ"י

מִתְנִיתִין

מְשַׁל מְשַׁלו חֲכָמִים בְּאִשָּׁה: הַחֹדֶר,
וְהַפְּרוּזְדוֹר,
וְהַעֲלִייה.

דָּם הַחֹדֶר - טַמֵּא.

דָּם הַעֲלִייה - טְהוֹר.

נִמְצָא בְּפְרוּזְדוֹר - סַפְקוֹ טַמֵּא,

לְפִי שְׁחֻזְקוֹ מִן הַמְּקוֹר.

גְּמָרָא

רְמִי בַר שְׁמוּאֵל וְרַב יִצְחָק בְּרִיה דְּרַב יְהוּדָה תִּנְּנוּ נְדָה בֵּי רַב הוֹנָא.

אִשְׁכַּחֲיָהּ רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא דִּיתְבִּי וְקִאָמְרִי:

הַחֹדֶר - מִבְּפָנִים,

וְהַפְּרוּזְדוֹר - מִבְּחוּץ,

וְעֲלִייה - בְּנוּיָה עַל שְׁתֵּיתָן,

וְלֹל - פְּתוּחַ בֵּין עֲלִייה לְפְרוּזְדוֹר.

נִמְצָא: מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים - סַפְקוֹ טַמֵּא.

מִן הַלֹּל וְלַחוּץ - סַפְקוֹ טְהוֹר.

אֲתָא וְאָמַר לִיה לְאַבּוּהִי: סַפְקוֹ - טַמֵּא, אָמַרְתָּ לָּן מָר,

וְהָא אָנֹכִי שְׁחֻזְקוֹ מִן הַמְּקוֹר תִּנְּנִי!

אָמַר לִיה:

אָנָּה הָכִי קִאָמְיָנָא: מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים - וְדָאִי טַמֵּא.

מִן הַלֹּל וְלַחוּץ - סַפְקוֹ טַמֵּא.

אָמַר אַבְיִי:

מָאִי שְׁנָא מִן הַלֹּל וְלַחוּץ דְּסַפְקוֹ טַמֵּא? דְּדִלְמָא שְׁחַתָּה וּמְחַדֵּר אֲתָא,

מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים - נְמִי אִימָא: אֲזַדְקָרָה וּמַעֲלִייה אֲתָא!

אֵלָא אָמַר אַבְיִי:

אִי בְּתַר חֲשֵׁשׂא אֲזַלְתָּ - אִידִי וְאִידִי סַפְקָהּ הוּא.

וְאִי בְּתַר חֻזְקָה אֲזַלְתָּ: מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים - וְדָאִי טַמֵּא,

מִן הַלֹּל וְלַחוּץ - וְדָאִי טְהוֹר.

תַּנִּי רַבִּי חִיָּא:

"דָּם הַנִּמְצָא בְּפְרוּזְדוֹר - חִיבִין עֲלִיו עַל בֵּיאַת מְקַדְשׁ,

וְשׁוֹרְפִין עֲלִיו אֶת הַתְּרוּמָה."

תַּנִּי רַב קַטִּינָא³⁹:

"אִין חִיבִין עֲלִיו עַל בֵּיאַת מְקַדְשׁ,

וְאִין שׁוֹרְפִין עֲלִיו אֶת הַתְּרוּמָה."

לְהָךְ לִישְׁנָא דְאָמַר אַבְיִי,

אִי בְּתַר חֲשֵׁשׂא אֲזַלְתָּ - מְסִיעֵה לִיה לְרַב קַטִּינָא,

וּפְלִיגָא דְרַבִּי חִיָּא.

לְהָךְ לִישְׁנָא דְאָמַרְתָּ: "אִי בְּתַר חֻזְקָה אֲזַלְתָּ" - מְסִיעֵה לִיה לְרַבִּי חִיָּא

וּפְלִיגָא דְרַב קַטִּינָא.

יח,א

לְרַב הוֹנָא - לֹא פְלִיגִי:

כָּאן - מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים,

כָּאן - מִן הַלֹּל וְלַחוּץ.

מִתְנִי'
הַחֹדֶר וְהַפְּרוּזְדוֹר. בְּגַמִּי מִפְּרֵשׁ הִיכִי קִיַּימִי:
דָּם הַחֹדֶר טַמֵּא. וְהִינְנוּ מְקוֹר:
סַפְקוֹ טַמֵּא. מִסַּפְקָא טַמֵּא טוּמְאָה וְדָאִית:
שְׁחֻזְקוֹ כּוּ'. בְּמְקוֹר מְחֻזְקִין לִיה וְלֹא אִמְרִינן מַעֲלִייה
אֲתָא וְדַמִּים דַּעֲלִייה טְהוֹרִין דְּמַפְּרוּזְדוֹר לֹא אֲתִי דָם
אֲלֹא דַמִּי חֹדֶר וְדַמִּי עֲלִייה פְּעַמִּים שְׁהֵן נִכְנָסִין
לְפְרוּזְדוֹר:

גַּמ'
חֹדֶר מִבְּפָנִים וּפְרוּזְדוֹר מִבְּחוּץ. שְׁנִייהם זֶה אֲצֵל זֶה
בְּעוּבֵי גוּפָה חֹדֶר לְצַד אַחֲוִירָה וּפְרוּזְדוֹר לְפָנִיה וְכוּתְלֵי
רַחֵם לְמַטָּה בְּאַמְצַע פְּרוּזְדוֹר וְדֶרֶךְ שֵׁם דַּמִּים יוֹצֵאִים:
וְלֹל פְּתוּחַ כּוּ'. וְדַמִּי עֲלִייה בְּאִין לְפְרוּזְדוֹר דֶּרֶךְ הַלֹּל:
נִמְצָא בְּפְרוּזְדוֹר. מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים לְצַד הַחֹדֶר:

סַפְקוֹ טַמֵּא. דָּאִי מַעֲלִייה אֲתָא מִן הַלֹּל וְלַחוּץ אִיבְעִי
לִיה לְאַשְׁתַּכּוּחִי דְהָא כִּי נַחִית מִן הַלֹּל לְפְרוּזְדוֹר כְּלִפִּי
חוּץ הוּא יוֹרֵד וְיוֹצֵא דֶרֶךְ יוֹצֵאָה וְאִינוּ חוּזֵר לְצַד
אַחֲוִירָה וְלִקְמֵן פְּרִיךְ וְדָאִי טַמֵּא הוּי וְאַמְאִי קַתְנִי סַפְקוֹ
טַמֵּא:

סַפְקוֹ טַמֵּא. וְלֹא וְדָאִי מִדְּקַתְנִי מִן הַלֹּל וְלַחוּץ סַפְקוֹ
טְהוֹר:

וְהָא אָנֹכִי שְׁחֻזְקוֹ מִן הַמְּקוֹר תִּנְּנִי. מִדְּקַתְנִי חֻזְקוֹ מִכְּלָל
דְּטוּמְאָה וְדָאִית קְאָמַר וּבְמֵאִי מוֹקְמַת לֵה לֹא מִן הַלֹּל
וְלִפְנֵים וְלֹא מִן הַלֹּל וְלַחוּץ דְּלִדְדִּךְ לִכְא טוּמְאָה
וְדָאִית:

מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים. וְדָאִי טַמֵּא וּמִתְנִיתִין מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים:
סַפְקוֹ טַמֵּא. לְתַלְתּוֹת שְׁהֵרִי שְׁנֵי דַמִּים יוֹצֵאִין דֶּרֶךְ שֵׁם
דַּמִּי הַחֹדֶר וְדַמִּי הַעֲלִייה וְלֹא יוֹדְעִין מֵהִי אֲתָא וְאַעֲיִג
דָּאִיכָא לְאַחֲוִירָה בְּדָם עֲלִייה דָּאִי מְחַדֵּר אֲתָא לֹא הוּא
אֲזִיל בְּפְרוּזְדוֹר עַד מִן הַלֹּל וְלַחוּץ דְהוּא נִפְיַק לִיה וְנַחִית
דֶּרֶךְ יוֹצֵאָת פְּתַח פְּרוּזְדוֹר אִפְיָה מִטְּמֵאִינן לֵה מִסַּפְקָא
דִּילְמָא שְׁחַתָּה וְנִפְלָה עַל פְּנִיה וְנִשְׁתַּרְבַּב הַדָּם בְּכָל
הַפְּרוּזְדוֹר וְבֵּא מִצַּד אַחֲוִירָה לְצַד פְּנִיה כְּשִׁיזָא מִן
הַחֹדֶר. דְּסַפְקוֹ טַמֵּא. וְלֹא אִמְרִינן וְדָאִי טְהוֹר:

אֲזַדְקָרָה. נִזְקַפָּה לְצַד אַחֲוִירָה כְּגוֹן פְּרַקְדְּנִית שְׁקוּרִין
שׁוּבִינִי' וְאִיכָא לְמִימֵר מַעֲלִייה נַחִית לְפְרוּזְדוֹר וְהָא
דְלָא נִפְיַק וְנַחִית מִפְּרוּזְדוֹר דֶּרֶךְ פְּתַח בֵּית הַרְחָם וְחוּזֵר
לְצַד הַחֹדֶר מְשׁוּם זְקִיפָה הוּא וְכִיּוֹן דָּאִיכָא לְאַחֲוִירָה
הִכִּי וְהִכִּי הוּי סַפְקָא וְלֹא וְדָאִי:

אִי בְּתַר חֲשֵׁשׂא אֲזַלְתָּ. דְלָא מְחֻזְקַת לִיה לְדָם כְּמַנְהַגוּ
וְהִילוּכוּ אֲלֵא בְּאֵת לְחוּשׁ לְקוּרוֹת הַנּוֹלְדוֹת כְּגוֹן שְׁחַתָּה:
אִידִי וְאִידִי סַפְקָא הוּי. דְכִּי הִיכִי דְמִסַּפְקָא מִן הַלֹּל
וְלַחוּץ דְלְמָא שְׁחַתָּה אִיכָא לְסַפְקֵי נְמִי מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים
דְלְמָא אֲזַדְקָרָה:

וְאִי בְּתַר חֻזְקָה אֲזַלְתָּ. דְמְחֻזְקַת לִיה לְדָם כְּמַנְהַג הִילוּכוּ
וְלֹא חִיִּישִׁין לְאִימּוֹר שְׁחַתָּה וְלְאִימּוֹר אֲזַדְקָרָה:

מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים וְדָאִי טַמֵּא. דּוּדָאִי מְחַדֵּר אֲתָא דָּאִי
מַעֲלִייה אֲתָא מִן הַלֹּל וְלַחוּץ אִיבְעִי לִיה לְאַשְׁתַּכּוּחִי
וּמִתְנִיתִין דְקַתְנִי שְׁחֻזְקוֹ מִן הַמְּקוֹר נְמִי מִן הַלֹּל
וְלִפְנֵים:

מִן הַלֹּל וְלַחוּץ וְדָאִי טְהוֹר. וְלֹא אִמְרִינן אִימּוֹר שְׁחַתָּה
וְהוּוּה לִיה סַפְקָא לְתַלְתּוֹת אֲלֵא כְּמַנְהַג מְחֻזְקִין לִיה וְדָאִי
טְהוֹר:

חִיִּיבִין עֲלִיו. אִם נִכְנְסָה לְמַקְדֵּשׁ דּוּדָאִי טַמֵּא וְלִקְמֵן
מִפְּרֵשׁ אִי מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים אִי לַחוּץ:

אִין חִיִּיבִין. אֲבַל אִיסוּרָא אִיכָא אֲלֵמָא סַפְקָהּ הוּא:

לְהָךְ לִישְׁנָא. דָּאִי בְּתַר חֲשֵׁשׂא אִידִי וְאִידִי סַפְקָהּ הוּא:

מְסִיעֵה לִיה לְרַב קַטִּינָא. דְאָמַר סַפְקָהּ הוּא וּמוֹקְמִין
בֵּין מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים בֵּין מִן הַלֹּל וְלַחוּץ וּפְלִיגָא דְרִ' חִיָּא
אֲדַבְבִּי דְהָא עַל כְּרַחֲנִךְ לְאַבְיִי לְהָאִי לִישְׁנָא לִיכָא
טוּמְאָה וְדָאִי לֹא שֵׁנָא לִפְנֵים לֹא שֵׁנָא לַחוּץ לֹא שֵׁנָא בְּגַג
לֹא שֵׁנָא בְּקַרְקַעִית דְכִיּוֹן דְתַלִּי טַעְמָא בְּחֲשֵׁשׂא בְּכוּלְהוּ
אִיכָא לְסַפְקֵי הִכִּי וְהִכִּי:

לְהָךְ לִישְׁנָא. דְבְּתַר חֻזְקָה מְסִיעֵה לִיה לְרִ' חִיָּא
וּמִתּוֹקְמָא בְּמִן הַלֹּל וְלִפְנֵים:

וּפְלִיגָא דְרַב קַטִּינָא. אַהֲךְ לִישְׁנָא דְאַבְיִי דְהָא לְהָאִי
לִישְׁנָא לִיכָא טוּמְאָת סַפְקָא דְכִיּוֹן דְתַלִּי טַעְמָא בְּחֻזְקָה
לֹא שֵׁנָא גַּג לֹא שֵׁנָא קַרְקַע מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים טַמֵּא וְדָאִי
מִן הַלֹּל וְלַחוּץ טְהוֹר וְדָאִי:

לְרַב הוֹנָא. דְאָמַר לִיה לְבִרְיָה מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים וְדָאִי מִן
הַלֹּל וְלַחוּץ סַפְקָא:

לֹא פְלִיגִי. לֹא דְרִ' חִיָּא וְלֹא דְרַב קַטִּינָא עֲלִיה וְאַהֲדָדִי
נְמִי לֹא פְלִיגִי:

כָּאן מִן הַלֹּל וְלִפְנֵים. דְרִ' חִיָּא:

כָּאן מִן הַלֹּל וְלַחוּץ. דְרַב קַטִּינָא:

³⁹ כתב יד מינכן ועוד. גירסת וילנא: וְרַב קַטִּינָא אָמַר

רָט"ו

אלא לרמי בר שמואל ודרב יצחק דאמרי מן הלול ולחוץ ספק טהור על כרחך הני מתני דר' חייא ודרב קטינא במאי מיתוקמי במן הלול ולפנים דהא מן הלול ולחוץ אפילו ספקא ליכא דהא טהור קאמרינן ודרב קטינא קיימא כוותייהו אלא רבי חייא דאמר טומאה ודאית לימא פליגא עליהו דלדידהו ליכא טומאה ודאית: ומשנינן לא פליגי הא דרבי חייא דאמר ודאי במן הלול ולפנים:

בִּקְרָקַע פְּרוּזְדוּר. דהיינו כדרך יציאתו מן החדר ודרמי ורב יצחק דאמרי ספק טמא בגג פרוזדור שקרוב לעלייה ולעולם בתר חזקה אזלי ומודו בקרקע פרוזדור במתניי וכדרבי חייא אבל בגגו במן הלול ולפנים על כרחך יצא זה ממנהג הילוכו דהבא מן החדר היה לו לימצא בקרקע פרוזדור שהחדר נמוך ושוה לפרוזדור ואם מן העלייה בא הוה לו לימצא מן הלול ולחוץ הלכך איכא למיתליה בתרי ספיקי דילמא מעלייה אתא לפרוזדור ואזדקרה או מחדר אתא לפרוזדור ועיי שנוזדקרה עלה הדם מלמטה למעלה כיון דרמי ורב יצחק לא יהבי טעמא למילתייהו איכא לאוקמי בשניו אבל לאביי ללישנא דבתר חששא ליכא לשנויי הכי ופליג דר' חייא עליה דכיון דאביי תלי טעמא בחששא וכל היכא דאיכא למיחש להאי ולהאי משוי ליה ספק אפילו בקרקע פרוזדור איכא לספוקי בחדר ולעלייה הילכך דרבי חייא פליג עליה:

אָלָא לְרַמִּי בַר שְׁמוּאֵל, וְלָרַב יִצְחָק בְּרִיה דְרַב יְהוּדָה, דְּאָמְרִי: מִן הַלּוּל וְלַחוּץ - סִפְקוֹ טָהוֹר, מִן הַלּוּל וְלַפְּנִים סִפְקוֹ טָמֵא.

הֲנִי בְּמַאי מִתּוֹקְמָא?
מִן הַלּוּל וְלַפְּנִים - לִימָא פְּלִיגָא דְרַבִּי חֵיִיא!

לָא קִשְׂיָא:
כָּאן - כְּשֶׁנִּמְצָא בְּקִרְקַע פְּרוּזְדוּר,
וְכָאן - שְׁנִמְצָא בְּגַג פְּרוּזְדוּר.

26. יח, א-ב

רש"י

ועשאו כודאי משום דאזלינן בטר רובא:
הא דאמרין במתניתין שחזקתו לא בא אלא מן המקור וכדתי רבי חייה אלמא כיון דרוב דמים התם שכיחי מחזקינן ליה מן המקור:
הבית טמא אף אם אין וילד נראה הבית טמא משום אהל המת:
שאין שליא בלא וילד ושורפין עליה את התרומה אלמא כיון דרוב שליות אינן בלא וילד מחזקינן לה בטומאה ודאית:
נימוק הולד ונעשה דם ונתערב בדם הלידה ובטל ברוב והכי מפרש טעמא לקמן בפי המפלת (דף כו.):
יד חתוכה מחותכת בצורתה בחיתוך אצבעות:
אמו טמאה לידה ותשב חומר זכר לימי טוהר וחומר נקבה לענין טומאה דמחזקינן לה בלידה ודאית ליתן לה ימי טומאה וימי טוהר דאמרין הלך אחר הרוב ורוב נשים וילד מעליא ילדן אלא שנימוק:
ואין חוששין לומר לא יהיו לה ימי טוהר שמא אינו וילד דדילמא מגוף אטום הוא בא וקיימא לן בהמפלת (לקמן דף כד.) דאינו וילד והיינו כודאי מדיהבינן לה ימי טוהר הואיל ורוב נשים לאו גוף אטום ילדן:
ספקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה דמיה וכיון שלקחה ממקום הקביעות מחזקינן לה כמחצה על מחצה:
ובנמצא בקרקע דה"ל מופרש מהן ולא לקחו ממקום הקביעות:
הלך אחר הרוב ומותר דכל דפריש מרובא פריש:
ברשות היחיד כו' דהוה ליה ספק ואע"ג דרובא צפרדעים ואין להם טומאה כיון דשרץ קבוע ביניהם הוה ליה מחצה על מחצה:
ובנמצא שפירש אחד מהן למקום אחר ונגע בו אדם שם טהור דהשתא לאו קבוע הוי ואמרין כל דפריש מרובא פריש וצפרדע הוא:
והפילה ואין ידוע אם וילד הוא:
ונאכל חטאת העוף שלה נאכלת ולא אמרין על הספק באה ואינה נאכלת דדלמא לאו וילד הוא וחולין מלוקין הן ומליקת חולין נבלה:
שמעתתא ר' יהושע בן לוי אמורא הוא ושלשה מקומות דאמר ר' יוחנן משנה או ברייתא הן:
והא כי אתא רבין אמר בפי המפלת (לקמן דף כט.):
מתלב רבי יוסי ברבי חנינא אדרבי יהושע בן לוי מתניי חדא דמיירי באשה טועה שלא ידעה אימתי ילדה והתם קתני לה וקאמר רבין לא ידענא מאי תיובתא דרבי יוסי דלאו תיובתא היא והתם מפרש טעמא:
מאי לאו ה"ק רבין דהא מתניי לאו תיובתא היא דרבי יהושע אלא סייעתא אלמא מתניי אמרה כרבי יהושע ואשכחן ארבעה מקומות בטומאת נשים במתניי שהלכו אחר הרוב וקשיא לר' יוחנן דלא קחשיב אלא תלת:

אמר רבי יוחנן:

בשלשה מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב, ועשאו כודאי: מקור, שליא, חתיכה.

"מקור" - הא דאמרן.

"שליא" - דתנן:

"שליא בבית - הבית טמא.

ולא שהשליא וילד, אלא שאין שליא בלא וילד.

רבי שמעון אומר:

נימוק הולד עד שלא יצא" (גדה כו.).

"חתיכה" - דתנן:

"המפלת: יד חתוכה,

ורגל חתוכה - אמו טמאה לידה,

ואין חוששין שמא מגוף אטום באת."

ותו ליכא?! והאיכא: תשע חנויות!

דתניא:

"תשע חנויות - נולן מוכרות בשר שחוטה,

ואחת - מוכרת בשר נבלה,

ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספקו אסור.

ובנמצא - הלך אחר הרוב!"

טומאה - קאמרין,

איסור - לא קאמרין.

והאיכא:

"תשע צפרדעין ושרץ אחד ביניהם ונגע באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע,

ברשות היחיד - ספקו טמא,

ברשות הרבים - ספקו טהור.

ובנמצא - הלך אחר הרוב!"

טומאה דאשה - קאמרין,

טומאה בעלמא - לא קאמרין.

והאיכא:

הא דאמר רבי יהושע בן לוי:

עברה בנהר והפילה - מביאה קרבן,

ונאכל.

הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים - וילד מעליא ילדן!

מתניתין - קאמרין,

שמעתתא - לא קאמרין.

והא כי אתא רבין אמר:

מתיב רבי יוסי בר רבי חנינא:

"טועה!"

ולא ידענא מאי תיובתיה,

מאי לאו לא תיובתא אלא סייעתא!

לא, דלמא לא תיובתא ולא סייעתא.

יהב,

27. יח, ב - יט, א

רש"י

למעוטי מאי. ג' מקומות דקאמר רבי יוחנן דמשמע הני ותו לא למעוטי מאי דמשום רובא לא נשוויה כודאי:
אילימא למעוטי רובא. בטומאת אשה:

דאיכא חזקה בהדיה. כלומר כנגדה דמרעא לה חזקה לרובא וקאתי מניינא למעוטי דלא אזלינן בתר ההוא רובא לשוויה מילתא כודאי ולא שורפין תרומה עלה דהתיא טומאה:

הא אמרה רבי יוחנן חדא זימנא. בשאר טומאות דהיכא דסתרה חזקה לרובא דלא אזלינן בתר רובא לשוויה כודאי וממילא שמעינן לטומאת אשה:

לטפח. בשרצים:
סמוך מיעוטא לחזקה. והוה להו לטהר תרי ורובא לחודיה לטמא ואין א' עומד במקום שנים:

זו היא חזקה כו'. חזקה זו שאנו מחזיקין סתם רוב תינוקות מטפחין חזקה גמורה החזיקוה לעשותה כודאי ולשרוף עליה תרומה:

אלא למעוטי רובא דרבי יהודה. דאע"ג דאמר זיל בתר רובא הכי גמר לה ר' יוחנן דטמא דקאמר רבי יהודה לתלות קאמר ולא לשרוף:

חתיכה. בלא צורה:
אם יש עמה דם טמאה. האשה טמאה כשאר נדה ולא משום לידה דלאו ולד הוא:

של ארבע כו'. שהחתיכה מארבע מראות דם טמא השנויין במתניי ואע"ג דחמשה תנן שחור אדום הוא אלא שלקה דכיון דמראה דם טמא יש בה אמרינן כולו דם הוא וטמאה נדה ורבנן סברי אין זה דם אלא בשר:

של שאר מיני דמים. כגון ירוק ולבן שטהורין הן:

ואינה יודעת מה הפילה. שאבדה החתיכה קודם שבאה לפנינו:

לא אמרינן זיל בתר רוב חתיכות כו'. דלא סבירא להו רוב חתיכות של ד' מיני דמים ואשמועינן רבי יוחנן לעיל בגי מקומות הלכו אחר הרוב ותו לא למעוטי הא רובא דר' יהודה דלר' יהודה דאזיל בתר רובא לא כודאי משוית ליה לשרוף על מגעה את התרומה:

]"אמר רבי יוחנן:

בשלישה מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב, ועשאום כודאי: מקור, שלי"א, חתיכה"].

למעוטי מאי?

אילימא: למעוטי רובא דאיכא חזקה בהדיה, דלא שרפינן עליה את התרומה - והא אמרה רבי יוחנן חדא זימנא, דתנן:

"תינוק הנמצא בצד העיסה, ובצק בידו,

רבי מאיר: מטהר.

וחכמים: מטמאין,

שדרבנו של תינוק לטפח" (טהרות ג, ח).

ואמרינן: מאי טעמא דרבי מאיר?

קסבר: רוב תינוקות מטפחין,

ומיעוט אין מטפחין

ועיסה זו בחזקת טהורה עומדת,

סמוך מיעוטא לחזקה,

ואיתרע ליה רובא.

ורבנן, מיעוטא - כמאן דליתיה דמי,

ורובא וחזקה - רובא עדיף.

ואמר ריש לקיש משום רבי אושעיא:

זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה.

ורבי יוחנן אמר:

אין זו חזקה ששורפין עליה את התרומה.

אלא למעוטי רובא דרבי יהודה,

דתנן:

"המפלת חתיכה:

אם יש עמה דם - טמאה,

ואם לאו - טהורה.

רבי יהודה אומר:

בין כך ובין כך טמאה" (נדה כא).

ואמר רב יהודה אמר שמואל:

לא טמא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבע מיני דמים,

אבל שאר מיני דמים - טהורה.

ורבי יוחנן אמר:

של ארבע מיני דמים - דברי הכל טמאה.

ושל שאר דמים - דברי הכל טהורה.

לא נחלקו אלא בשפהילה ^ ואינה יודעת מה הפילה

רבי יהודה סבר: זיל בתר רוב חתיכות,

ורוב חתיכות של ארבע מיני דמים הויין.

ורבנן סברי: זיל בתר רוב חתיכות - לא אמרינן.

יטא

28. יט, א

רפ"י

מתני'
ובקרן כרכום. כזוית גן שכרכום גדל בו:
וכמימי אדמה. לקמן מפרש לה לכולהו במתניתין. ל"א כקרן כרכום כנוגה זיו כרכום כמו (שמות לד) כי קרן עור פניו:
וכמזוג. כיון אדום המזוג במים ואע"ג דקליש אדמימות דיליה טמא:
תלתן. פנגרי"ג:
וכמימי בשר צלי. מוהל היוצא ממנו:
אם אינו מטמא משום כתם כו'. מפרש בגמרא:
כדם המכה. מפרש בגמ':
כחרת. איידרמיני"ט:
עמוק מכנ. שעמוק במראה שחרורית כלומר שחור יותר מחרת טמא:
דיהה. פלד"ש שנדחית מראיתו:
כבורו שבו. שיש עליו ברורין במראה אדמומית יותר מחבריהן ובגמרא מפרש להו:
בית כרם. מקום ומשם מביא אדמה ונותנה בכלי:
ומציף עליה מים. כלומר נותן שם מים עד שיהו המים צפין על האדמה:
וכמזוג. כיצד כגון שני חלקים מים כו':

גמ'
אלא מעתה כו'. עד וכולן טמאין לשון קושיא הוא:
בוהק. לשון לובן שנראה באנשים בחורים טפות לבנות מאד בפניהם:
בשלמא התם. גבי נגעים אע"ג דכולהו לטמא איכא לאוקומי קרא דאיירי בפלוגתא דזקן ממרא וסנהדרין שבדורו דכתיב (דברים יז) והאיש אשר יעשה בזדון כגון דמפלגי בנגעי אדם ובפלוגתא דרבי יהושע כו' דקאמר זקן ממרא כחד מינייהו וסנהדרין כחד מינייהו:
אם בהרת קודמת לשער לבן טמא. דשער לבן מסימני טומאה וכגון שקדמתו בהרת דכתיב (ויקרא יג) והנה נהפך שער לבן בהרת:

מתניתין

חמשה דמים טמאים באשה: האדום, והשחור, ובקרן כרכום, וכמימי אדמה, וכמזוג.

בית שמאי אומרים:
אף במימי תלתן,
ובמימי בשר צלי,
ובית הלל:
מטהרים.

הירוק:
עקביא בן מהללאל מטמא,
וחכמים מטהרין.
אמר רבי מאיר:
אם אינו מטמא משום פתם,
מטמא - משום משקה.
רבי יוסי אומר:
לא כד ולא כד.

איזהו "אדום" -? כדם המכה.
"שחור" - בחרת.
עמוק מכנ - טמא.
דיהה מכנ - טהור.
"ובקרן כרכום" - כבורו שבו.
"וכמימי אדמה" - מבקעת בית כרם ומציף מים.
"וכמזוג" - שני חלקים מים, ואחד יין מן היין השרוני.

גמרא

מנלן דאיכא דם טהור באשה?
 דלמא כל דם דאתי מינה טמא!

אמר רבי חמא בר יוסף אמר רבי אושעיא:
 אמר קרא: **"כי יפלא ממה דבר למשפט בין דם לדם"**⁴⁰ (דברים יז, ח) -
 בין דם טהור לדם טמא.

אלא מעתה, **"בין נגע לנגע"** הכי נמי בין נגע טמא לנגע טהור?!
 וכי תימא: הכי נמי - נגע טהור מי איכא?!
 וכי תימא: **"כלו הפך לבן טהור הוא"**⁴¹ (ויקרא יג, ג) - ההוא בוהק מקרי!

אלא בין נגעי אדם לנגעי בתים,
 ולנגעי בגדים - וכולן טמאין.

הכא נמי בין דם נדה לדם זיבה, וכולן טמאין!

האי מאי, בשלמא התם איכא לאפלוגי בנגעי אדם,
 ובפלוגתא דרבי יהושע ורבנן,
 דתנן:

"אם בהרת קודם לשער לבן - טמא.
ואם שער לבן קודם לבהרת - טהור.

⁴⁰ מי יפלא ממה דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדיו ובין נגע לנגע דברי ריבית בשעריה וקמת ועלית אל המקום אש
⁴¹ וראה המקו והנה כסתה הצרעת את כל פשוו וטהר את הנגע כלו הפך לבן טהור הוא

רַס"י

כהה טהור. הרי הוא כנגע שכהה מראיתו בשבוע של הסגר שהוא סימן טהרה דכתיב (שם) והנה כהה הנגע וגוי ובשם רבי משה הדרשן שמעתי קיהה כלומר קיהה בדבר ונחלק עליו וכן מצאתי בת"כ ר' יהושע קיהה וטיהר:

שיעור נגע כגריס. לאורך ולרוחב:

כשני גריסין על שני אבנים שבקרו זוית. אחד בכותל זה ואחד בכותל זה:

ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס. דכשהוא מוטל ארכו על ב' אבנים נמצא בכל אבן גריס על גריס כשיעור נגע ושתי אבנים בעיני דכתיב (שם יד) וחלצו את האבנים:

כתיב קיר. ומראיהן שפל מן הקיר (שם):

פריחה. פריחה צרעת בכולהו: **שהיא טהורה**. ואע"פ שלא נאמר אלא באדם (שם יג) ואם פרוח תפרח וגו':

למימרא דדם אדום הוא. ואלו כולם אדומין הן:

ואימא אדום ותו לא. האדום שבאדומים דהיינו כדס המכה דמתניתין:

דמיה דמיה. והיא גלתה את מקור דמיה (שם כ) וטהרה ממקור דמיה (שם יב) הרי ד' מיני אדמומית טמאה בה אבל שלמטה מהן לאו דם הוא:

סָפֵק - טָמֵא

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּהָהּ (נגעים ד, יא).

וְאָמַר רַבָּה:

כְּהָה וְטָהוֹר.

בְּנִגְעֵי בְּתִים,

כִּי הָא פְּלוּגְתָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבְּנָן.

דִּתְנִן:

"רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

לְעוֹלָם אֵין הַבֵּית טָמֵא עַד שִׁירָאָה כְּשֵׁנֵי גְרִיסִין עַל שְׁנֵי אַבְנִים, בְּשֵׁנֵי כוֹתָלִים בְּקֶרֶן זוֹיֵת,

אֶרְכוּ - כְּשֵׁנֵי גְרִיסִין,

וְרַחְבוּ - כְּגְרִיס" (נגעים יב, ג).

מאי טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון?

כְּתִיב: **"קִיר" וְכָתִיב "קִירוֹת"**⁴² (ויקרא יד, לז).

אֵיזוֹהוּ **"קִיר"** שֶׁהוּא כְּשֵׁנֵי קִירוֹת? הֲוֵי אוֹמֵר זֶה קֶרֶן זוֹיֵת.

בְּנִגְעֵי בְּגָדִים,

בְּפְלוּגְתָא דְרַבִּי יוֹנָתָן בֶּן אֲבָטוּלְמוֹס וְרַבְּנָן.

דִּתְנִיָא:

"רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן אֲבָטוּלְמוֹס אוֹמֵר

מִנִּין לְפִרְיֹת בְּגָדִים שֶׁהִיא טְהוֹרָה?

נֶאֱמַר: "קִרְחַת" וְ"גִבְחַת"⁴³ (ויקרא יג, נה) **בְּבָגְדִים,**

וְנֶאֱמַר: "קִרְחַת" וְ"גִבְחַת"⁴⁴ (ויקרא יג, מב-מג) **בְּאֶדָם,**

מֵה לְהֵלֶן פָּרַח בְּכוֹלוֹ - טְהוֹר,

אִף כָּאן נִמְי פָּרַח בְּכוֹלוֹ - טְהוֹר."

אֵלָא הֲכָא אֵי דָם טְהוֹר לִיכָא - בְּמַאי פְּלִיגִי?

וּמַמַּאי דְהֵנִי טְהוֹרִין וְהֵנִי טָמְאִין?

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ:

דְּאָמַר קְרָא: **"וַיֵּדְאוּ מוֹאֵב אֶת הַמַּיִם אֲדָמִים כְּדָם"**⁴⁵ (מלכים ב' ג, כב).

לְמִימְרָא: דְדָם - אָדוּם הוּא.

אִימָא: אָדוּם! וְתוֹ לָא!

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ:

אָמַר קְרָא: **"דְּמִיָּה"**⁴⁶ (ויקרא יב, ז),

"דְּמִיָּה"⁴⁷ (ויקרא כ, יח) - הֲרִי כָּאן אֲרַבְּעָה.

וְהָא אָנִן חֲמִשָּׁה תְּנִין!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

"שְׁחוֹר" - אָדוּם הוּא, אֵלָא שְׁלָקָה.

⁴² וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהֵנָּה הַנֶּגַע בְּקִירוֹת הַבַּיִת שֶׁקְעוּרוֹת יִרְקַקֶּת אוֹ אֲדָמָדְמַת וּמְרָאִיהוּ שֶׁכָּל מִן הַקִּיר

⁴³ וְרָאָה הַמֶּהָן אַחֲרֵי הַכֶּסֶס אֶת הַנֶּגַע וְהֵנָּה לֹא הִפֵּךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ וְהִנֵּגֵעַ לֹא פָּשָׁה טָמֵא הוּא פֶּאֶשׁ תִּשְׁרַפְנוּ פְּחַתֵּת הוּא בְּקִרְחַתוֹ אוֹ בְּגִבְחַתוֹ

⁴⁴ מִבּ וְכִי יִהְיֶה בְּקִרְחַת אוֹ בְּגִבְחַת נֶגַע לְכֹן אֲדָמָדָם צָרַעַת פְּרַחַת הוּא בְּקִרְחַתוֹ אוֹ בְּגִבְחַתוֹ.

⁴⁵ מִגּ וְרָאָה אוֹתוֹ הַמֶּהָן וְהֵנָּה שָׂאת הַנֶּגַע לְבִנְהָ אֲדָמָדְמַת בְּקִרְחַתוֹ אוֹ בְּגִבְחַתוֹ כְּמִרְאָה צָרַעַת עוֹר בְּשָׂר

⁴⁶ וַיִּשְׁמִימוּ בְּבִקְרָה וְהִשְׁמִישׁ וְרָחַה עַל הַמַּיִם וַיֵּדְאוּ מוֹאֵב מִנֵּגֵד אֶת הַמַּיִם אֲדָמִים כְּדָם

⁴⁷ וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' וְכִפַּר עָלֶיהָ וְטָהַרָה מִמִּקְרַח דְּמִיָּה וְזֹאת תוֹרַת הַיִּלְדוּת לְנֹכַח אוֹ לְנִקְבָה

⁴⁸ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ דָּוָה וְגַלְהָ אֶת עֲרוֹתָהּ אֶת מִקְרָהּ הִעֲרָה וְהוּא גִלְתָּהּ אֶת מְקוֹר דְּמִיָּה וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרָב עַמָּם

רס"י

דיהה מכן. אפילו הוא שחור
ככחול טהור הואיל ואינו שחור
כחרת:
לכשנעקר. מן הגוף לוקה
ומשחיר:

תניא נמי הכי:
"שחור - בחרת.
עמוק מכן - טמא
דיהה - אפילו בכחול - טהור.
ושחור זה - לא מתחלתו הוא משחיר,
אלא כשנעקר הוא משחיר.
משל לדם מכה - לכשנעקר הוא משחיר".

29. יט, א-ב

רש"י

לתלות. ת"ק סבר ה' דמים
טמאין ודאי ואידך ספיקא
ולב"ה טהורין ממש:

"בית שמאי אומרים: אף במימי תלתן,
[ובמימי בשר צלי.
ובית הלל: מטהרים]".

ולית להו לבית שמאי: "דמיה" "דמיה" הרי כאן ארבעה!?

אי בעית אימא:
לית להו.

ואי בעית אימא:
אית להו.

מי לא אמר רבי חנינא: "שחור אדום הוא אלא שלקה"!
הכא נמי מלקא הוא דלקי.

"ובית הלל מטהרין".

היינו תנא קמא!

איכא ביניהו:
לתלות.

יט, ב

30. יט, ב

רש"י

היינו ת"ק. דאמר ה' דמים ותו לא:
ירד ר' מאיר כו'. ומטמא דם ירוק משום נדה:
אמנא. על בגדה:
לא מטמאיתו. דכיון דירוק הוא מסתמא לאו מגופה אתא דלא שכיח ולא תלינן בה אלא היכא דחזיא מגופה דם הוא:
נהי דהיכא. דחזיתיה דם ירוק מעיקרא לא מטמאיתו משום רואה דלאו דם הוא והיינו משום כתם כלומר כשאר דם שכתמו טמא:
תטמא משום משקה. כרוקה וכמי רגליה אם נוגעין בו אדם וכלים וטהרות באותו דם ירוק שראתה בימי נדותה שהיתה נדה מדם אדום ואמאי מטהריתו לגמרי:
שמתעגל ויוצא. שמתאסף תחלה ואח"כ יוצא לאפוקי דם בין טמא בין טהור כשהוא בא נוטף ויוצא ראשון ראשון:

"הירוק:

עקביא בן מהללאל מטמא.

[וחכמים מטהרין.]

אמר רבי מאיר:

אם אינו מטמא משום כתם,

מטמא - משום משקה.

רבי יוסי אומר:

לא כן ולא כן.]

ולית ליה לעקביא "דמיה" "דמיה" הרי כאן ארבעה!?

אי בעית אימא:

לית ליה.

ואי בעית אימא:

אית ליה,

מי לא אמר רבי חנינא: "שחור אדום הוא אלא שלקה"!

הכא נמי מלקא הוא דלקי.

"וחכמים מטהרין".

היינו תנא קמא!

איכא בינייהו:

לתלות.

"אמר רבי מאיר: אם אינו מטמא משום כתם, מטמא - משום משקה".

אמר רבי יוחנן:

ירד רבי מאיר לשיטת עקביא בן מהללאל, וטימא.

והכי קאמר להו לרבנן:

נהי דהיכא דקא משפחת כתם ירוק אמנא - לא מטמאיתו.

היכא דקחזיא דם ירוק מגופה - תטמא!

אי הכי,

"אם אינו מטמא משום כתם, מטמא - משום משקה",

משום רואה מבעיא ליה!

אלא הכי קאמר להו:

נהי היכא דקא חזיא דם ירוק מעיקרא - לא מטמאיתו.

היכא דחזיא דם אדום והדר חזיא דם ירוק - תטמא,

מידי דהוה אמשקה זב וזבה!

ורבנן?

דומיא דרוק,

מה רוק שמתעגל ויוצא - אף כל שמתעגל ויוצא.

לאפוקי האי: דאין מתעגל ויוצא.

אי הכי,

שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי מאיר!

רַש"י

להוי כמשקה. להכשיר זרעים שאם יגע שרץ בהן יטמא ואמאי מטהריתו לגמרי:
דם חללים ישתה. דם שהנפש יוצאה בו קרוי משקה ולענין הכשר בעיני משקה כדכתיב (ויקרא יא) ואשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה כלומר אוכל ומשקה אשר ישתה יבא על האוכל והכי מוקמינן לה בפסחים (דף טז.):
אלפיה בג"ש. להכשיר את הזרעים:
שלחיד. דם נדות השלוח מן האשה:
פרדס רמונים. כפרדס זה שהוא נעול להשתמר כך בנות ישראל נועלות פתחיהן בימי נדותן מהיזקק לבעליהן עם פרי מגדים היינו בנים וכתוב שילוח במים מה מים מכשירין אף דם נדות מכשיר:
אין אדם דן ג"ש מעצמו. אא"כ קבלה מרבו הל"מ דדלמא קרא למילתא אחריתי איצטריך:

אָלֵא הָכִי קְאָמַר לְהוֹ:
 לְהוֹי כְּ'מִשְׁקָה' לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים.

וְרַבֵּנּוּ?

בְּעֵי "דָם חֲלָלִים"⁴⁸ (במדבר כג, כד), וְלִיכָא.

אִי הָכִי, שְׁפִיר קְאָמַרִי לִיה רַבֵּנּוּ לְרַבִּי מֵאִיר!

אָלֵא הָכִי קְאָמַר לְהוֹ:

אֲלַפְיָה בְּגִזְרָה שְׁוָה.

כְּתִיב הַכֹּא: "שְׁלַחֲךָ פְּרָדִס רְמוֹנִים"⁴⁹ (שיר השירים ד, ג).

וְכְתִיב הַתָּם: "וְשַׁלַּח מִיָּם עַל פְּנֵי הוֹצֹת"⁵⁰ (איוב ה, י).

וְרַבֵּנּוּ?

אָדָם דֵּן קַל וְחָמַר מְעַצְמוֹ,

וְאִין אָדָם דֵּן גְּזָרָה שְׁוָה מְעַצְמוֹ.

"רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא בָּן וְלֹא בָּן."

הֵינּוּ תַנָּא קַמָּא!

הָא קָא מִשְׁמַע לָן:

מֵאן תַנָּא קַמָּא? רַבִּי יוֹסִי.

וְכָל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ - מְבִיא גְאוּלָּה לְעוֹלָם.

⁴⁸ הו עם קלמאי יקום וכארי ותנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה

⁴⁹ שלחן פרדס רמונים עם פרי מגדים פקדים עם נרדים

⁵⁰ הנתן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני הוצות

31. יט, ב - כ, א

רש"י

שור. דמו אדום כדאמר בסדר יומא (דף נו:). האי חיור והאי סומק: דם שחיטה משתנה והולך:
צפור חיה. דם היוצא מצפור חי עי"י מכה:
או דלמא לאפוקי כחוש. והאי חיה לשון בריאה הוא:
הרגה מאכולת. אשה הרואה כתם בבגדה אם הרגה מאכולת תולה בה ואי קשיא הא שיעור כתם כגריס ועוד ומאכולת כולי האי לא הוי כדאמר בפירקין בעינן כגריס ועוד לאפוקי מדם מאכולת לא קשיא ההיא לר' חנינא בן אנטונינוס הא לרבנן בפרק הרואה כתם (לקמן דף נח:). דלא בעי האי שיעור:
מאי לאו מאכולת דכולה גופה. אלמא כל מאכולת דומה לדם נדות ואת אמרת דם מאכולת של ראש הוא דדמי לדם נדות אבל דשאר הגוף לא:
אמי ורדינאה. נאה כורד ובגיטין (דף מא.). קרי ליה אמי שפיר נאה ל"א ורדינאה מקום הוא ששמו ורדינא בעירובין (דף מט:).
תולה. כתמה:
בבנה ובעלה. אם יש בהן מכה שמא נטף עליה כששוכבין יחד אלמא דם בנה ובעלה דומה לדם נדות:
בשלמא בנה משכחת לה. שלא נשא:
אלא בעלה. הא נשוי הוא:
רב נחמן. אמתני' קאי:
ותלה רבי מאיר. כתם:
בקילור. אנפלטש"ר ואדום הוא ונתעסקה בו אלמא קילור דומה לדם נדות ואע"ג דלא הוי סומק כולי האי וקשיא לכולהו דדייקי בין דם בחור לדם נשוי משום דסומק טפי ובין דם מאכולת של ראש לשאר דם מאכולת:

"איזהו 'אָדום' בְּדָם הַמָּפָה?"

מאי "בְּדָם הַמָּפָה"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 בְּדָם שׁוֹר שְׁחוּט.

וְלִמָּא בְּדָם שְׁחִיטָה!

אי אמר "בְּדָם שְׁחִיטָה" - הוּהוּ אָמִינָא: כְּכֹלֵה שְׁחִיטָה, קָא מְשַׁמְעֵ לֵן: בְּדָם הַמָּפָה כְּתַחֲלִילַת הַכֶּאֱהָ שֶׁל סְכִין.

עוֹלָא אָמַר:
 בְּדָם צְפוֹר חִיָּה.

איבעיא להו:
 חִיָּה לְאַפּוּקֵי שְׁחוּט,
 או דְלָמָּא:
 לְאַפּוּקֵי כְּחוּשׁ?

תִּיקוּ.

זְעִירֵי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:
 בְּדָם מְאֹכֹלֶת שֶׁל רֹאשׁ.

מִיתִיבִי:
"הֲרֹגָה מְאֹכֹלֶת הָרִי זוּ⁵¹ תוֹלָה בָּהּ" (נדה נח:).
 מַאי לָאוּ דְכֹלֵיָה גּוֹפָה!

לֹא! דְרֹאשָׁה.

אָמִי וְרַדִּינָאָה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ:
 בְּדָם אֲצַבֵּעַ קְטָנָה שֶׁל יָד שְׁנֹנְפָה וְחִיטָה וְחִזְרָה וְנִגְפָה.
 וְלֹא שֶׁל כָּל אָדָם, אֲלֵא שֶׁל בַּחֹר שֶׁלֹּא נִשָּׂא אִשָּׁה.
 וְעַד כַּמָּה? עַד בֵּן עֶשְׂרִים.

מִיתִיבִי:
"תוֹלָה בְּבִנָּה וּבְבַעֲלָה" (נדה נח:).
 בְּשִׁלְמָא "בְּבִנָּה" - מִשְׁכַּחַת לָהּ,
 אֲלֵא "בְּבַעֲלָה" - הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק:
 כְּגוֹן שְׁנֹכְנִסָּה לְחוּפָה וְלֹא נִבְעָלָה.

רַב נַחְמָן אָמַר:
 בְּדָם הַקָּזָה.

מִיתִיבִי:
מַעֲשֵׂה וְתוֹלָה רַבִּי מַאִיר^א בְּקִילוֹר.
וְרַבִּי תָלָה בְּשֹׁרֶף שְׁקָמָה."

כ,א

⁵¹ על פי המשנה, כתב"י. גירסת וילנא: זה

רש"י

אומנא. מקיז דם בקרן:
בין האי להאי. בין קמא לבתרא:

מאי לאו אָאָדוֹם!

לא, אָשְׁאָר דָּמִים.

אָמִימָר וְיָמָר זִוְטָרָא וְרַב אִשִּׁי הוּוּ יִתְבִּי קַמִּיה אִוּמָנָא.

שְׁקָלִי לִיָּה קַרְנָא קַמִּיִתָא לְאָמִימָר.

חֲזִייה, אָמַר לְהוּ: אָדוֹם דְּתַנְנָן כִּי הָאִי?

שְׁקָלִי לִיָּה אַחֲרִיתִי,

אָמַר לְהוּ: אִשְׁתַּנִּי.

אָמַר רַב אִשִּׁי:

כְּגוֹן אֲנָא דְלָא יִדְעָנָא בִּין הָאִי לְהָאִי - לָא מְבַעֵי לִי לְמַחֲזִי דְמָא.

32. כ, א

רש"י

חרת שאמרו דיו. כלומר לא כשחרורית חרת הניתך במים אלא שחרורית חרת הניתך בדיו: **כי פכחותא דדיותא.** קלישות הדיו כשהכלי מלא יורד שחרורית החרת למטה ומלמעלה הוא ברור ואינו שחור כל כך: **בלחה.** בדיו לחה כדמפרש: **או ביבשתא.** שכן דרך שנותנין חרת בדיו כששולקים קליפות הקוצרים והוא מתייבש: **פלי קורטא דדיותא.** מבקע חתיכות דיו יבש: **ובודק בו.** מראית דם שחור:

"שְׁחוֹר - נְחֹרֶת".

אָמַר רַבֵּה בַר רַב הוּנָא:
"חֹרֶת" שְׁאֲמְרוּ - דִּיּוֹ.

תְּנִינָא נְמִי הָכִי:
"שְׁחוֹר - נְחֹרֶת,
וְשְׁחוֹר שְׁאֲמְרוּ: דִּיּוֹ".

וְלִימָא: דִּיּוֹ!

אִי אָמַר דִּיּוֹ - הִוָּה אֲמִינָא: כִּי פְּכָחוּתָא דְדִיּוּתָא,
קָא מִשְׁמַע לֵן:
כִּי חֲרוּתָא דְדִיּוּתָא.

אִיבְעִיא לְהוּ:
בְּלַחָה אוּ בִיבְשֵׁתָא?

תָּא שְׁמַע
דְּרַבֵּי אַמֵּי פְּלִי קוֹרְטָא דְדִיּוּתָא וּבְדִיק בַּהּ.

33. כ, א

רפ"י

כקיר. שעה שחורה:
כענבה. ענבים שחורים ל"א קיר
 שם עשב שחור: עולא אשחור
 דמתניתין קאי דקתני טמא:
סיואה. שם מקום ועושין שם
 מלבושים שחורים:
אולירין. בלנים מחממי
 מרחצאות לשון אחר שם מקום:
שמא אזכה. לגן עדן והצדיקים
 מלבושים לבנים:
גלימי אולירין. הווי סומקי אבל
 פתורי כגון מפה וסדין אולירין
 הווי שחורין:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

כקיר,

כדיו,

וכענב - טמאה.

וזהו ששנינו: "**עמוק מין - טמאה**" (נדה יט.).

אמר רבי אלעזר:

כזית,

כזפת,

וכעזרב - טהור.

וזהו ששנינו: "**דיקה מין טהור**" (נדה יט.).

עולא אמר:

כלבושא סיואה.

עולא אקלע לפומבדיתא,

חזייה לההוא טייעא דלביש לבושא אוכמא,

אמר להו: "**שחור**" דתנן - כי האי.

מרטו מיניה פורתא פורתא,

יהבו ביה ארבע מאה זוזי.

רבי יוחנן אמר:

אלו כלים האולירין הבאים ממדינת הים.

למימרא: דאוכמי ניהו.

והאמר להו רבי ינאי לבניו:

בני אל תקברוני: לא בכלים שחורים,

ולא בכלים לבנים.

"שחורים" - שמא אזכה ואהיה כאבל בין החתנים.

"לבנים" - שמא לא אזכה ואהיה כחתן בין האבלים.

אלא בכלים האולירין הבאים ממדינת הים.

אלמא לאו אוכמי ניהו!

לא קשיא:

הא - בגלימא.

הא - בפתורא.

.34 כ, א

רש"י

וכולן. חמשה דמים:
מטלית לבנה. מראות הדמים
ניכרים בה:
ושחור. דם שחור נבדקה
מראיתו אם שחור היא כחרת או
דיחה מכן על גבי בגד אדום:

אמר רב יהודה אמר שמואל:
וכולם אין בודקין אלא על גבי מטלית לבנה.

אמר רב יצחק בר אבדימי:
ושחור על גבי אדום.

אמר רב ירמיה מדפתי:
ולא פליגי:
הא - בשחור,
הא - בשאר דמים.

מתקיף לה רב אשי:
אי הכי, לימא שמואל: חוץ משחור!

אלא אמר רב אשי:
בשחור גופיה קמיפליגי.

35. כ, א

רפ"י

כולם. הדמים :
עמוק מכן. מאותו שיעור השנוי
 במתניתין לכל אחד אי הוה
 סומק טפי טמא :
דיהה מכן טהור. כשחור ואע"פ
 דלא תנן במתניתין דיהה מכן
 טהור אלא גבי שחור הוא הדין
 לכולהו :
אפי' דיהה מכן ליטמא. דהאי
 אדום הוה וע"י לקותא הושחר :
קא משמע לן. דאין דרך דם
 אדום המשחיר על ידי לקותא
 להיות דיהה :
דיהה דדיהה. שנדחה ממראיתו
 יותר מדאי :
עמוק מכן טהור. אם מאותו
 מראה הוא אבל אם האדים
 הרבה עד שבא לכלל אחד משאר
 המראות של מעלה הימנו הרי
 בא לחדא מהנך דמתני' :
אדיהו ליה. דם הדומה למוזגא :

אמר עולא:

כולן עמוק מכן - טמא,
 דיהה מכן - טהור,
 כשחור.

ואלא מאי שנא "שחור" דנקט?

סלקא דעתך אמינא:

הואיל ואמר רבי חנינא: שחור אדום הוא אלא שלקה,
 הילכך אפילו דיהה מכן נמי ליטמא.
 קמשמע לן.

רבי אמי בר אבא אמר:

וכולן עמוק מכן - טמא,
 דיהה מכן - נמי טמא.
 חוץ משחור.

אלא מאי אהני שיעוריה דרבנן?
 לאפוקי דיהה דדיהה.

ואיכא דאמרי:

רמי בר אבא אמר:

וכולן עמוק מכן - טהור,
 דיהה מכן - טהור.
 חוץ משחור.
 ולהכי מהני שיעוריה דרבנן.

בר קפרא אמר:

וכולן עמוק מכן - טמא,
 דיהה מכן - טהור.
 חוץ ממזג שעמוק מכן - טהור,
 דיהה מכן - טהור.

בר קפרא אדיהו ליה - ודכי.

אעמיקו ליה - ודכי.

אמר רבי חנינא:

כמה נפיש גברא דלביה כמשמעתיה.

36. כ, א

כ"י

כתחתון. עלה תחתון :
תלתא דרי. דעלין הוו זו למעלה
 מזו :
נקוט דרא מציעא. לבדוק בה את
 הדם :
וטרפא מציעא. דההוא משובח
 לבדוק מכולן ומיהו כוליה דרא
 כשרה לבדוק והא דקתני
 כתחתון ולא כעליון הכי קאמר
 כשורה אמצעית ולא כעליונה
 הימנה והא דקתני כעליון ולא
 כתחתון כשורה אמצעית ולא
 כתחתונה הימנה דאין כשר
 לבדוק אלא בדרא אמצעית והא
 דתניא כתחתון וכ"ש כעליון
 דמשמע דתרוייהו כשרין לבדוק
 אלא שהעליון משובח לאו אדרי
 קאי אלא אעלין דדרא מציעא
 וה"ק בעלה תחתון שהוא ברור
 וכ"ש כעליון הימנה דהיינו
 אמצעי שהוא ברור מאד והא
 דתניא כעליון וכ"ש כתחתון הכי
 קאמר כעליון כעלה העליון וכ"ש
 כתחתון כעלה האמצעי :
בגושייהו שנינו. לבדוק בהן ולא
 לאחר תלישתן :

"וּבְקֶרֶן פְּרֻסִים".

תנא:

"לַח וְלֹא יָבֵשׁ".

תני קדא: **"פְּתַחְתוֹן וְלֹא כְּעֵלְיוֹן".**
 ותניא אידך: **"כְּעֵלְיוֹן וְלֹא פְּתַחְתוֹן".**
 ותניא אידך: **"כְּעֵלְיוֹן וְכֹל שְׁבוֹ פְּתַחְתוֹן".**
 ותניא אידך: **"פְּתַחְתוֹן וְכֹל שְׁבוֹ כְּעֵלְיוֹן".**

אמר אביי:

תלתא דרי,

ותלתא טרפן הויין,

נקוט דרא מציעאה, וטרפא מציעתא בידך.

כי אתו לקמיה דרבי אבהו אמר להו: בגושייהו שנינו.

37. כ, א-ב

רפ"י

ואין שיעור למים. משום דאין שיעור לעפר אלא יביא עפר כמו שירצה אם רב אם מעט ויציף על מים כעובי קליפת השום למעלה מן העפר:
אלא עכורין. שתהא מראית אדמה נכנסת במים:
וכשהוא עוכרן. המים בעפר:
לא לרמיה בידיה. לא יתן העפר אל תוך ידו ויעכור המים בעפר שבידו אע"פ שחוזר ונותנו בכלי לאחר עכירה:
אבל. אם העפר בכלי כי עכר להו בידיה באצבע שפיר דמי:
או דלמא לא לעכרינהו בידיה. כשהמים בספל לא יעכרם באצבעו אלא בבזך או בכלי אחר:
אלא בכוס של זכוכית. אלמא לא לירמי עפר במים בכפו ויבדוק:
אמר להו במקומה שנינו. שאין האדמה דומה לדם אלא במקומה אבל הביאה במקום אחר נשתנה מראיתה:
פלי. מבקע:
ובדיק לה. בלא מים:
לייט עליה ר' ישמעאל. אאחר שיעשה כן באסכרה:
דרבי חנינא הוא דחכים. ומצי בדיק כה"ג:

"וכמימי אדמה".

תנו רבנן:

"כמימי אדמה:

מביא אדמה שמנה מבקעת בית נרם ומציף עליה מים,

דברי רבי מאיר.

רבי עקיבא אומר:

מבקעת יודפת.

רבי יוסי אומר:

מבקעת סכני.

רבי שמעון אומר:

אף מבקעת גנוסר, וכיזא בהו".

תניא אידך:

"וכמימי אדמה:

מביא אדמה שמנה מבקעת בית נרם,

ומציף עליה מים כקליפת השום,

ואין שיעור למים משום דאין שיעור לעפר.

ואין בודקין אותן צלולין אלא עכורין,

צללו - חוזר ועוכרן.

וכשהוא עוכרן - אין עוכרן ביד אלא בבלי".

איבעיא להו:

"אין עוכרין אותן ביד אלא בבלי".

דלא לרמיה בידיה ולעכרינהו

אבל במנא פי עכר ליה בידיה שפיר דמי,

או דלמא:

דלא לעכרינהו בידיה אלא במנא?

תא שמע:

"כשהוא בודקו - אין בודקו אלא בכוס".

ועדיין תבעי לך:

בדיקה - בכוס,

עכירה - במאי?

תיקו.

כי אתו לקמיה דרבה בר אבונה אמר להו: במקומה שנינו.

רבי חנינא פלי קורטא דגרגשתא, ובדיק ביה.

לייט עליה **רבי ישמעאל ברבי יוסי** באסכרה.

רבי חנינא הוא דחכים,

כולי עלמא - לאו חכימי הכי.

כב

38. כ, ב

כ"י

דמרא דארעא דישראל. בקי במראות דם מכל חכמי ארץ ישראל כדמפרש לקמן: פומבדיתא אתריה דרב יהודה בשילהי פ"ק דסנהדרין (דף יז): סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא:

ולא חזא. משום כבודו דרב יהודה:

ארחיה. הריח בו: **חימוד**. שנתאוית לבעלה וראתה הדם מחמת תאוה:

איפרא הורמיז. נכרית היתה וכן שמה ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף קרבנות היתה שולחת ולשון יוני איפרא חן כמו אפריון נמטייה לרבי שמעון (ב"מ דף קיט.).

הורמיז. כמו (ב"ב דף עג.) הורמיז בר ליליתא כלומר יופי שדים היה לה:

ארחיה כו'. ואע"ג דאמר לעיל רבא לא ידע בדמא ניסא איתרחיש ליה:

שלח לה. משום דורון:

סריקווא. מסרק נאה:

מקטלא כלמי. שהורגין עליה כנים וסברה ודאי הבין ומשום הכי שלח לי האי:

כלמי. כנים כדמתרגמינן כנים כלמתא:

בתווי לבאי. בחדרי הלב אתם יושבים מחדרים מתרגמי מתווינא כלומר כל חכמה מצויה בכס:

לא חזינא דדילמא אשתני ואע"ג דמראה דם טהור יש לה דלמא אי אייתא טיפתא קמיייתא הוה מיחזי טמא:

בין טמאה לטהורה. כשכלין ימי טוהר של זכר או של נקבה וראתה ביום ארבעים ואחד או ביום שמונים ואחד:

חזינא להווא דמא. אי דם טמא מטמינא ואי לאו מחמשה דמים הוא מטהרינא דהווא ודאי טיפתא קמיייתא מיייתא דלא מזהמא דעד השתא חזאי ואתא דם טוהר שכל מי לזכר ופי לנקבה מעין פתוח ואפי' פסקה יום או יומים הואיל ומוחזקת היא בדמים לא זהמא ומיייתא טיפתא קמיייתא:

אמר רבי יוחנן:

חכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא. מטמינא - מטהר, מטהרנא - מטמא.

אמר רבי אלעזר:

ענוותנותא דרבי חנינא גרמא לי דחזאי דמא, ומה רבי חנינא דענותן הוא מחית נפשיה לספק וחזי, אנה לא אחזי?!

אמר רבי זירא:

טבעא דבבל גרמא לי דלא חזאי דמא, דאמינא: בטבעא לא ידענא, בדמא ידענא?!

למימרא: דבטבעא תליא מלתא.

והא רבה הוא דיידע בטבעא, ולא ידע בדמא!

כל שפן קאמר,

ומה רבה דיידע בטבעא, לא חזא דמא, ואנה אחזי?!

עולא אקלע לפומבדיתא,

אייתו לקמיה דמא, ולא חזא.

אמר: ומה רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה, כי מקלע לאתרא דרב יהודה לא חזי דמא, אנה אחזי?!

ואמאי קרו ליה "מרא דארעא דישראל"?

דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר,

הוה יתיב רבי אמי קמיה,

ארחיה - אמר לה האי דם חימוד הוא.

בתר דנפקה אטפל לה רבי אמי,

אמרה לו: בעלי הנה בדרך וחמדתי.

קרי עליה: "סוד ה' ליראיו"⁵² (תהילים כה, יד).

אפרא הורמיז אמה דשבור מלכא,

שדרה דמא לקמיה דרבא.

הוה יתיב רב עובדיה קמיה.

ארחיה, אמר לה: האי דם חימוד הוא.

אמרה ליה לברה: תא חזי פמה חפימי יהודאי.

אמר לה: דלמא כסומא בארובה!

הדר, שדרה ליה שתין מיני דמא, וכולהו אמרינהו,

ההוא בתרא דם פנים הוה ולא ידע.

אסתייע מילתא ושדר לה סריקותא דמקטלא פלמי.

אמרה: יהודאי בתווי דלבא יתביתו.

אמר רב יהודה:

מרישא הוה חזינא דמא,

כיון דאמרה לי אמה דיעחק ברי: האי טיפתא קמיייתא לא מיייתנו לה קמיייהו דרבנן, משום דזהימא,

לא חזינא.

בין טמאה לטהורה - ודאי חזינא.

39. כ, ב

רש"י

מעיקרא טמויי טמי לה. רב יצחק משום כבודו דרבה בר בר חנה:
כזה ראיתי. מביאה דם אחר או שלה או של חברתה ואומרת כזה ראיתי ואבדתיו אם דם זה טהור לא מספקין ליה בטומאה משום דם האבוד דמהימנא למימר כזה ראיתי: כזה טיהר לי פלוני כו' מהו שתסמוך עליה חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדום זה שלך הראתני גם אני לפלוני חכם וטיהר:
נאמנת אשה כו'. אלמא קים לה במראה דמים:
דליתיה קמן. אבל הכא דאיתיה קמן ניחזי אנן:
אגמריה סמך. דפשיטא ליה דטהור והאי דהוה מטמא מעיקרא משום כבודו דרבה בר בר חנה אבל אי הוה מספקא ליה לא הוה סמיך עלה:
ראה ביום. לאותו דם עצמו:
חזר וטימא. קס"ד דלא חזר וראהו אלא מאליו חזר בו וטימא דסבר שמא אמש טמא הוה ועכשיו שיבש נשתנה ממראיתו ממה שהיה לו אמש ואילו הוה לח כמתחלתו הוה נראה טמא לפיכך חזר בו ממה שטיהר:
שמא טעיתי. במה שחזרתי וטימאתי הואיל ומראיהו עכשיו טהור:

ליתא, אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה, הדר אייתא לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה, והיכי עביד הכי? והתניא:

"חכם שטימא - אין חברו רשאי לטהר. אסור - אין חברו רשאי להתיר!"

מעיקרא טמויי הוה מטמי לה, כיון דאמרה ליה: דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גונא, והאידינא הוא דחש בעיניה, דכי לה.

ומי מהימני?

אין.

והתניא:

"נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו".

איבעיא להו:

כזה טיהר איש פלוני חכם - מהו?

תא שמע:

"נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו".

שאני התם, דליתיה לקמה.

תא שמע:

דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה, לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה, והיכי עביד הכי? והתניא:

"חכם שטימא - אין חברו רשאי לטהר. אסור - אין חברו רשאי להתיר".

ואמרינן: טמויי הוה מטמי לה, כיון דאמרה ליה: דכל יומא מדכי לה כי האי גונא, והאידינא הוא דחש בעיניה, הדר דכי לה. אלמא: מהימנא לה.

רב יצחק בר יהודה אגמריה סמך.

"רבי ראה דם בלילה - וטימא. ראה ביום - וטיהר. המתין שעה אחת - חזר וטימא. אמר: אוי לי שמא טעיתי".

"שמא טעיתי?" ודאי טעה!

דתניא:

"לא יאמר חכם: 'אילו הָיָה לח הָיָה ודאי טמא' אלא: 53 אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות!"

רַס"י

מעיקרא אחזקיה בטומאה.
 כלומר אמש לא מספק טימא
 אלא שפיר חזייה ואחזיק
 בטומאה דאמרי' לקמן רבי בדק
 לאור הנר:

דאישתני. הלבין:

דהדר אישתני. עוד יותר:

מפכח. מראה אדמומיתו עוברת
 הילכך הדר למילתיה קמייתא
 וטימא והא דאמרינן אין לו
 לדיין אלא מה שענינו רואות
 היכא דלא אחזיה כשהוא לח
 ולא אידמי ליה כטמא:

בין העמודים. היכא דגרסי
 ואע"ג דליכא נהורא כולי האי:
ובצל ידו. נותן ידו כנגד חמה על
 הדם ומיצל:

מעיקרא אחזקיה בטמא,

כיון דחזא לצפרא דאשתני אמר⁵⁴: ודאי טהור הוה ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר,
 כיון דחזא דהדר אשתני אמר האי טמא הוא ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל.

רבי בדיק לאור הנר.

רבי ישמעאל ברבי יוסי⁵⁵ בדיק ביום המעונן ביני עמודי.

אמר רב אמי בר שמואל:

וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל.

רב נחמן אמר **רבה בר אבונה**:

בחמה ובצל ידו.

⁵⁴ גירסת וילנא: (ליה)

⁵⁵ וילנא: יוסף

רס"י

השרוני. מזוג:
 נידון ככרמלי חי. דהכי נמי בדקי
 בכרמלי חי ואית דגרסי כשרוני
 נידון הכרמלי:
 בכוס טבריא של זוכית פשוט.
 טנבייש ואידי דקליש נראה בו
 אדמומית היין:

40. כ,ב

"וכמזוג שני חלקים מים, ואחד יין מן היין השרוני".

תנא:

"השרוני - נידון ככרמלי.

חי ולא מזוג,

חדש ולא ישן".

כא,א

אמר רב יצחק בר אבדימי:
 וכולן אין בודקין אותן אלא בכוס טבריא פשוט.

מאי טעמא?

אמר אביי:

של כל העולם כולו:

מחזיק לוג - עושין אותו ממנה,

שני לוגין - עושין אותו ממאתים.

כוס טבריא פשוט, אפילו מחזיק שני לוגין - עושין אותו ממנה.

ואידי דקליש - ידיע ביה טפי.

הדרן עלך כל היד